

„Az ateista humanisták is részesíteni kívánják a maguk szabadságából a másként hívőket, még ha azok nem is kérnek belőle.”

▶ Humanizmus... – 3. oldal

„...már életében megérte azt, hogy Végvárként nemzeti költészetünk legnagyobbjai között emlegették.”

▶ A magyar kultúra napja – 6. oldal

„Az egyes hívőn múlik, hogy értelmével mennyire védekezik a sokszor észrevétlenül jelentkező kísértés ellen...”

▶ Hitünk titkai – 9. oldal

„Nemrégiben tértem vissza Németországból, ahol azt tapasztaltam, hogy az ott megszólaló politikusok magától értetődőnek tartják az egyház véleményformálását bármely kérdésben.”

▶ Jogunk van a megszólalásra – 7. oldal

Vatikáni ima

II. János Pál pápa kiemelten szövelt az ökumenikus párbeszéd és találkozási fontosságáról, a keresztény egység építéséről és a bevándorlók befogadásának jelentőségéről. A vatikáni Szent Péter téren megjelent hívők és turisták ezrei előtt múlt vasárnap, az elvándorlók és menekültek világnapján elmondott úrangyala imádságában a párbeszéd szélesítését szorgalmazta a különböző kultúrák közötti rokonszenv és megértés érdekében, az – e világnap alkalmából – még decemberben közzétett üzenetére utalva. A római katolikus egyház fő kitért arra, hogy január 18-án tartják meg a zsidó-keresztény párbeszéd napját, s kezdetét veszi a keresztény egység imahete.

▶ MTI

Krisztus az egyház egyetlen fundamentuma

Az ökumenikus imahét megnyitó istentisztelete a Kálvin téri református templomban

▶ Január 16-án, vasárnap az esti órákban megélné a forgalom Budapesten, a Kálvin téren. A különböző közlekedési eszközökről leszállva kis csoportok sétáltak a templom felé. A gyülekezés közben jó volt arra gondolni, hogy – ha nem is azonos időben – ezen a napon világszerte indulnak ilyen zárandoklatok a templomok irányába. Arra is gondoltam, hogy micsoda erő van abban, hogy ezekben az órákban „együtt van a kereszténység”, megkezdődik a közös imádkozás „a Krisztus-hívők egységéért”. Mindig vannak kételkedők, akik ezt az egységet megkérdőjelezzik, de minden év elején, amikor megszólal a szószékeken az ígértetés, megújulunk ebben a hitben, amelyet az idén 1Kor 3,1–23 alapján így foglalhatunk össze: **Krisztus a világ egyetlen fundamentuma. Erre az alapra építkeznek ma is a világ keresztényeinek tábora, ez által erősíti hitét és imádkozásban való buzgóságát.**

A megnyitó istentiszteleten mindig kettős biznyságtétel hangzik el, hogy ebben is mutatkozzon a közösség ereje.

Dr. Erdő Péter bíboros, prímás Mt 7,24–27 versei alapján tartotta meditációját. Krisztus az egyház egyetlen alapja, és benne az igazság, a tisztesség és a krisztusi erkölcs uralkodik – hangsúlyozta. A Szentírás közziklának is mondja az egyházat. Az Ótestamentumban Mózes a közziklából fakaszt vizet, belőle Isten szeretete árad. Az Újtestamentumban Jézus a közzikla, melyből az üdvösség fakad. Erre a szegletköre, Krisztus

testére sújt le minden támadás, de megölt testéből is élet fakad. Magának Jézus Krisztusnak a személye kapcsol össze bennünket, az ő tanítványai vagyunk, halálába és feltámadásába kereszteltettünk, ő tud felemelni bennünket, ő ad szilárdságot és erőt egyházának, hogy benne erősödjön egységünk. Ennek az imahétnek az áldása is legyen ilyen erőforrás Isten irgalmából, és erősödjön általa egységünk is. Mindez tőle van – hívta fel a figyelmet a bíboros.

▶ Folytatás a 4. oldalon

Szemelvények az ökumenikus imahét történetéből

„De nem értük könyörgök csupán, hanem azokért is, akik az ő szavakra hisznek énbenem; hogy mindnyájan egyek legyenek úgy, ahogyan te, Atyám, énbenem, és én tebened, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél el engem.” (Jn 17,20–21)

Jézus főpapi imádságában egykor tanítványai egységéért fohászodott. Sokan sokféleképpen próbálkoztak ennek gyakorlati megvalósításával, nemzeti szinten és világméretben egyaránt. A kezdeményezések sorában fontos helyet foglal el az ökumenikus imahét is, melynek gyökerei a 18. századig nyúlnak vissza.

Skóciában 1740 tájékaról ismert egy olyan pünkösdi mozgalom, amely Észak-Amerikából indult, és azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a felekezetek az egyház egységéért imádkozzanak. Az Evangéliumi Aliánsz (Evangelical Alliance) nevű vallási szövetség megalakulásakor, 1846-ban ötven felekezetből 921 résztvevő gyűlt össze Londonban. Elhatározták, hogy minden év januárjának első teljes hetében imahetet rendeznek a Krisztusban hívők egységéért. Azonban még hosszú időnek kellett eltelnie, amíg az Egyházak Világtanácsa Hit és Egyházszervezet Bizottsága (genfi székhelyű, protestánsokat, ortodoxokat és anglikánokat tömörítő egyházi szervezet) a vatikáni Keresztény Egység Előmozdításának Pápai Tanácsával karöltve megkezdte az imahét szövegének előkészítését (1966).

Az imahét hagyományos ideje január 18. és 25. közé esik. E két dátum szimbolikus jelentőségét az adja, hogy felöleli a (szent) Péter és (szent) Pál napja közti szakaszt. (A déli féltekén, ahol a január az időjárási viszonyok miatt a vakáció ideje, az egyházak pünkösdi körül tartják az imahetet.)

Az ökumenikus imahét témáját feldolgozó füzetet, amelyet az idén egy – katolikusokból, protestánsokból és ortodoxokból álló – szlovákiai ökumenikus munkacsoport készített elő, a korábbi évekhez hasonlóan a Keresztény Egység Előmozdításának Pápai Tanácsa, valamint az Egyházak Világtanácsa Hit és Egyházszervezet Bizottsága öntötte végleges formába és adta ki. Az újdonságot a közös formátum használata jelentette.

A magyar fordítást a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa adta ki. Hazánkban már több mint egy évtizede ökumenikus közösségekben végzik az imaheti anyag fordítását és véglegesítését, és a füzetet közösen, azonos formátumban jelentetik meg.

■ (Forrás: <http://www.okumene.lutheran.hu>)

A kereszténység utáni korban élünk-e?

■ D. SZEBIK IMRE

Sokak véleménye szerint igen. Egyre többen hangoztatják ezt; némelyek egyenesen azzal a ki nem mondott szándékkal, hogy ily módon is a nem vallásosak táborát növeljék. Ha ugyanis a kereszténység utáni időben élünk, akkor nem korszerű keresztényként élni és gondolkodni. Lehet-e, jogos-e, tudományos-e „a kereszténység utáni kor” kifejezés használata?

Nézzük először a megjelölés tartalmát vallásszociológiai szempontból! Kétségteljesen mindennapi tapasztalatunk, hogy a vallások piacán Európában is egyre több nem keresztény közösség keresi a maga tagságát. A keleti vallások sajátos térhódítása, a misztikus közösségek létrejöttének ideje ez; a folyamat részben a nagy „népvándorlás” következménye. A hinduizmus ágazataként megjelenő Krisna-tudatú hívők hazai népszerűsége másságokkal, kuriozitásukkal és szociális érzékenységükkel is magyarázható. Az a tény, hogy Magyarországon ötféle buddhista közösség is megalakult, önmagában nem jelenti a buddhizmus térhódítását, inkább osztódását mutatja.

Ha a statisztikai adatokat nézzük, akkor első látásra is kitűnik, hogy az újonnan keletkező nem keresztény közösségek száma legfeljebb ezres nagyságrendű; ebből a kereszténység alkonyára következtetni tévedés. Kétféle ember, a Föld összlakosságának az egyharmada valamely keresztény egyház tagja. Ez az arány állandó, sőt inkább növekedést tapasztalunk a kereszténység javára. Ha Európában vizsgáljuk a statisztikai mutatókat, tény, hogy az 580 milliós népességből 350 millió tartozik valamelyik keresztény felekezethez. Ez a földrészközlőn élők 64%-a. Említésre méltó, hogy a különböző egyházak – elsősorban a volt szocialista országokban – a rendszerváltást követő időben több száz új templomot építettek, elsősorban új városok területén. S a sok új istenháza egyre több új keresztényt is vonz. Nem szabad elfelednünk, hogy a történelmi fordulat után gyakoriak voltak a felnőttkeresztelések, felnőttkonfirmációk, és egyre több házasságot is megáldhatunk templomainkban. Az egyházi iskolákba jelentkezők aránya jóval magasabb, mint a vallásos szülők száma. Ebből arra következtethetünk, hogy a közelebbi generáció vallási érdeklődése inkább növekszik. Amit nekik a zordon világnézeti egyoldalúság korszakában nem biztosítottak a szüleik, azt mindenképp felki-

nálják gyermekeiknek. E néhány adat, felsorolt jelenség is mutatja, hogy vallástörténeti értelemben nem beszélhetünk kereszténység utáni korszakról.

Vizsgáljuk ezután a kifejezés sajátos teológiai tartalmában! A legfontosabb, hogy hirdetik a Jézusról szóló tanúságtételt. Sehol nem jár a lakosság olyan magas százalékarányban, mint templomainkba, egyházi összejöveteleinkre. Hitünk szerint ahol az ige hangzik, ott hit ébred. Hitünk szerint ahol a Krisztussal való közösséget az úrvacsorában ünneplik, ott jelen van, él az egyház, él a kereszténység. A keresztény hitnek vannak jó gyümölcsei, mint például a szeretetszolgálat, az idősek, betegek, gondozásra szoruló sérült emberek körében végzett diakóniai munka. Különösen nélkülözhetetlen ez a magukra maradt embertársaink esetében. A sérült emberekkel való törődés felszabadítja egészséges családtagjaikat a társadalomban való aktív munkavégzésre. Napjainkban sok családtag a kereszténység szeretetszolgálatán keresztül találkozik először az egyházzal ilyen jellegű tevékenységével.

A keresztény hit szép megjelenítése a művészet. A festő ecsetje, a zeneszerző Isten dicsőítő dallamai, a szobrász vésője nyomán életre kelő bibliai alakok egyaránt gyönyörködtetnek, és a Teremtő nagyságáról tanúskodnak. Ma is vannak keresztény művészek, akik képességeik kibontakoztatásával, alkotásaikkal hirdetik Krisztust.

Legfőbb teológiai indokunk, amely igazolja, hogy sohasem beszélhetünk kereszténység utáni korról, az a meggyőződésünk, hogy Jézus feltámadt és él. Vélünk van, s mi övele vagyunk. Nem utána, nem előtte, hanem most, vele zajlik a történelem, vele telnek a töltődnek meg értelmes feladattal napjaink. Krisztus ideje a mostani évezred is, a kereszténység jelen ideje a mostani évszázad is, mert egyedül Krisztusnak adatott minden hatalom mennyen és földön. Merjük hinni és átélni minél többet ezt az ígéretet korunkban is, hogy tapasztalásunkká legyen! Érdemes a katolikus teológus, fr. Jean Delumeau véleményét idézni: „A kereszténység meghatározó szerepet játszott három területen, noha ezeken sokat vitatkoznak: a tudomány születése, az emberi jogok kiteljesedése, a nők jogállásának javulása. Semmi sem utal arra, hogy pályafutása véget ért volna, s hogy bezüntette volna alkalmazkodását az egymást követő korokhoz és a különböző civilizációkhoz. Nem tekintek kétségbeeséssel a jövőre.”

É L Ő V Í Z

Gondolatok az imádkozásról

„Csak arra kérem, hogy imádkozzon érttem.” Ezt a kérést meglehetősen szokatlan környezetben, egy forgalmas aluljáróban intézte hozzám egy hajléktalan. A férfi nagyjából negyvenéves lehetett, és a körülményekhez képest egészségesnek tűnt. Amikor váratlanul odalépett hozzám, azonnal megcsapott a ruháiból áradó jellegzetes szag. Az egész emberről csak úgy sütött a reménytelenség, de mélyen ülő, fekete szemében mégis fénylett valami megfoghatatlan...

Ösztönösen egy lépést hátráltam, aztán – mielőtt akár csak egy szót is szólhatott volna hozzám – közöltem vele: nincs nálam pénz. Ekkor valami olyasmi történt, amire egyáltalán nem számítottam. Elmosolyodott, majd szinte kacagva kijelentette, hogy neki nem pénz kell. Gondolkodóba estem. Akkor mire lenne szüksége? – morfondíroztam magamban. Közben a hajléktalan csendben végigmért. Tekintete megakadt ünnepi öltözékemen – éppen a vasárnap délelőtti istentiszteletra igyekeztem. „Templomba megy, ugye?” – érdeklődött. Továbbra is gyanakodva néztem rá, de azért őszintén igennel feleltem. Ekkor ő hirtelen a válla felé fordult, és fátyolos hangon elhangzott a már idézett mondat: „Csak arra kérem, hogy imádkozzon érttem.”

Megdöbbenem. Ennyire fontos lehet a sok esetben jelentéktelenné tartott cselekedet, a másokért való imádkozás? Tényleg jelenthet mások számára valamit, ha imádkozunk értük? A válasz egyértelmű igen. A Bibliában több utalás is van arra, hogy a hívó ember számára mennyire sokat jelenthet az ima. Az imádkozás, a mennyei Atyával való kapcsolattartás lehetősége nagy ajándék, mégis ritkán élünk vele. Sokkal egyszerűbb embertársaink világi igényeit kiszolgálni, mint a lelki szükségleteit alapján kiszolgálni. Könnyebb a hajléktalannak alamizsnát adni, mint elbeszélgetni vele. Könnyebb átnyújtani a gyerekeknek a zsebpénzt, mint törődni vele, figyelni rá. Könnyebb az idős, megfáradt szülőket személyes gondoskodás helyett szociális otthonba küldeni. Könnyebb, de valószínű, hogy morális szempontból nem mindig az egyszerűbb megoldások a helyenvalók. Időnként nem akarjuk meghallani Megváltónk szavát: „Nem csak kenyérről él az ember...” (Mt 4,4) Sajnos sokkal szívesebben foglalkozunk a saját magunk problémáival, mint a másik emberrel. Talán azért, mert embertársunk lelki táplálékának megadása sokkal több időt és energiát igényel. Nehéz valaki másnak a gondjaival foglalkoznunk, akár csak rövid időre is. Hát nem borzasztó, hogy néha még az időt is sajnáljuk embertársainktól? Pedig a Megváltó azt várja el tőlünk, hogy egymás terhére hordozzuk.

Egyfajta közös teherviselés az imádkozás is. Ha reggeli vagy esti elcsendesedésünk során napi rendszerességgel az Úr áldását és a Szentlélek segítségét kérjük szeretteink és barátaink ismert és feltételezett nehézségeire, akkor kérésünk meghallgatásra talál. A Bibliában egyértelmű ígéretet is olvashatunk erre vonatkozólag: „...imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok. Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének.” (Jak 5,16) Bizony, az Úr Jézus embertársaink testi és lelki természetű betegségeit is orvosolja. Természetesen az imádkozás módja is fontos. Máté evangéliumában ezt olvashatjuk: „Te pedig amikor imádkozol, menj be a belső szobádba, és ajtódat bezárva imádkozzál Atyáddal titokban; Atyád pedig, aki látja, amit titokban teszel, megfizet neked.” (Mt 6,6)

Bízunk tehát az Úrban! „Imádkozzatok és buzgón kérjétek!” – énekeljük Tinódi Lantos Sebestyén szavait (ÉÉ 88). Ha így teszünk, a segítség nem marad el.

■ CHLADEK TIBOR

HETVENED VASÁRNAPJA – Mt 9,9–13

„Emlékezzél a te Fiadra, vétkeimnek szép váltságára!”

Hetvened vasárnapja fordulatot jelent az egyházi esztendőben. Az idén ez különösképpen szembetűnő, mivel a korai húsvét miatt csak két vízkereszt utáni vasárnapot ünnepeltünk. De nem letünk szegényebbek, hiszen így a szokottnál is jobban látható az ív, amely a karácsonyt, a testté lett Ige ünnepe napjainkkal és húsvétal, ezzel az elválaszthatatlan egységet alkotó két ünneppel összeköti. Idén még hangsúlyosabb, hogy az ígértetés alapigéi hetvened vasárnapjától húsvétig a karácsonykor testté lett Igének, Jézus Krisztus Urunknak a dicsőségét ragyogtatják felénk, hogy általa megváltásunk titka beépüljön életünk épületébe.

A kiváltságos három tanítványt a színváltás hegyén lenyűgözte Jézus Krisztus minden képzeletet meghaladó dicsősége. Szerették volna „belakni” ezt a ragyogást, de útjuk – Jézussal együtt – „lefelé” vezetett. Szájukon a hallgatás pecsétje, hogy Jézus Krisztus dicsőségét a „lefelé tartás” alázatában és önmagát áldozatra szánó irgalmában ismerjék fel, és hirdessék, amikor eljön az ideje.

Máté elhívása ennek a különös dicsőségnek az egyik felvillanása. Becsülnünk kell az evangélistát, hogy boldogságát szűkszavúsága mögé rejtje. Micsoda re-

gényt lehetett volna kerekíteni ebből az eseményből! Ám ő csak a tényekről beszél. De hát nincs is izgalmasabb a ténynél: Jézus – a rá jellemző módon – nem törődik a társadalom előítéletével. Mélyre ereszkedik, megszólít egy vámszedőt, és a vámszedő elindul Jézus után. Egyetlen szó sem esik arról, hogy mit hagyott ott Lévi, milyen kockázatot vállalt, milyen áldozatot hozott. Az új név arról beszél, amit kapott: Isten ajándékát nem csupán nevében hordozza, hanem Jézusban ismeri föl, akit követ.

Jézus Krisztus dicsősége nem attól ragyogó, amit a kiváltságosok el tudtak volna dadogni az elmondhatatlanból, hanem ott villan fel, ahol tekintete ráesik arra, aki „lent” van. A tanítványságnak is ez a titka: komolyan venni ezt a csodát. A tanítvány nem propagandista, aki „felturbózza” a maga döntését. A tanítvány ajándékhozó. Van, amiért szűkszavú és szerény lehet. Kétszeresen megindító ez az ajándék: csak Jézus követésre hívó szavából derül ki, hogy honnan szólít el, és csak az ő szava elég erős ahhoz, hogy a kényelmesen vámoló elinduljon Jézus követésének egy egész életen át tartó, izgalmas útjára. Előbb ismeri a töredelmet és a feloldó hívás erejét, mintsem meg tudná fogalmazni ezeknek a definícióját

(Kempis Tamás után szabadon). Nem Máté döntésében, hanem az őt elhívó Jézus szavának erejében és irgalmában ragyog fel Krisztus dicsősége. De Máté boldog ebben az új minőségében. Boldogságát nem extázisban, hanem ünnepi vendégségben éli meg. Nem tagadja meg barátságát azoktól, akik vele együtt pokolra valónak számítottak. Új névvel, új emberként is ember marad. Nem mentegőzik Jézus előtt az asztaltársaság miatt.

Jézus sem vonja ki magát Máté örömeiből: elfogadja a meghívást, és nem feszeng ebben a különös társaságban. Tudja, hogy Máténak lesz még ideje megtapasztalni tanítványsága örömeinek a börtönét. Nem félti a Mátéban elkezdődött újat a régi vonzásától. Jézus hívásának ereje Mátéban valóban nagyobb a régi környezet visszafogó hatalmától.

Máté örül. Jézus pedig nem emeli fel az ujját: Máté, csak óvatosan! Ő sem volt óvatos Lévível: biztos volt a mélységben lévőeknek a felé áradó, áldozatos szeretetében. Nem kért óvadékat Mátétól. Ellenkezőleg: ő tette le azt Mátéért. A tanítványok mind ezt tanúsítják, amikor örülnek. Ebből a tapasztalatból élnek: Jézus elhívott bennünket a „vámház asztaltól”, és asztalhoz telepedett velünk, sőt magát adta nekünk. Ez a tény vonz, és

nem az, amit a tanítvány még fel tud tálni a magából kóritésnek.

A farizeusok nagyon jól értik mindezt. Ezért is nem Lévi „Mátéságán” hüledeznek, hanem Jézuson botránkoznak meg. Máté megindul, a farizeusok pedig felindulnak, mint mindig. Vagy azon botránkoznak, hogy Jézus túl messzinek tűnik, vagy azon, hogy túlságosan közel jön.

Jézus és tanítványai pedig egyszerűen örülnek. Jézus azért, mert Lévi Mátévá gyógyult. Máté pedig azért, mert orvosára talált. A megdicsőülés hegye és a Golgota nincs is olyan messze egymástól!

■ FEHÉR KÁROLY

Imádkozunk!

„Ó, üdvösségünk, Jézusunk, / szerelmünk, vágyunk, örömünk, / világtéremtő Istenünk, / ki végül egy vagy közülünk! / Miféle jóság készítette, / hogy vétkeink magadra vedd, / hogy értünk kihalálba menj, / s a halálból minket kiemels? (...) E jóság legyen most velünk: / légy győztes búneink fölött, / irgalmad útján vezess, / s arcoddal lelünk betöltésed. Amen.” („Jesu nostra redemptio...” Részlet a Himnuszok – Válogatás a Római breviárium himnuszai című kötetből. Fordította Farkasfalvy Dénes O. Cist. Szent István Társulat, Budapest, 1984. 242. o.)

Oratio œcumenica

Urunk, Istenünk! A te mérhetetlen szeretetednek és bizalmadnak a jele, hogy megszólítasz bennünket. Köszönjük, hogy folyamatosan tanítasz minket, hogy ezzel a kapott ajándékkal, megszólítottágunkkal méltó módon éljünk. Köszönjük, hogy most is tanítottál bennünket. Add, hogy a hallott ige és az átélte közösség gyümölcshözővé tegye életünket. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

Valamikor Fiad által megszólítottad a vámszedőt: „Kövess engem!” A te emberszereteted bizalmadnak a jele volt ez a megszólítás. Rólad szólt ez a mondat. Ezért tudott Máté is azonnal felkelni, és követni téged. Olyannak ismert meg, aki minden

emberi határt átlépve meg tudsz érkezni a szeretet és közösséget szomjazó emberhez. Köszönjük, hogy nekünk is szól ez a hívás. Add, hogy ezt minél többen meghalljuk. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

Te tudod egyedül, hogy életünkben mennyiszor vettük már túlon túl is természetesen ezt a hívást, és mennyiszor választunk könnyelműen, fél szívvel és fél lélekkel. Te hívtál, mi vonakodtunk elindulni. Te hívtál, mi inkább a magunk útját jártuk. Te hívtál, mi inkább saját céljaink után futottunk. Sokszor bátorságunk sem volt ahhoz, hogy újat kezdjünk veled. Elfáradtunk. Kérünk, végtelen irgalmaddal mégis szólíts

meg újra bennünket. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

Te látod gyülekezetünket és egyházunkat. Te tetted nyilvánvalóvá igédben, hogy Fiadat követve válhatunk mi is élő gyülekezetté és egyházzá. Add Lelkedet, hogy a te erőddel rendelkezésed szerint éljünk, törvényeidet betartsuk, és hűségesen teljesítsük a te dicsőségédre és minden embertársunk javára. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

Világosságért és bátorságért könyörgünk, hogy az előttünk álló böjti időszakban munkálkodni tudjál bennünk.

LUTHER ÉS AZ ISTENTISZTELET 12.

Luther a papi szolgálatról

Luther kettős értelemben beszél papságról. Egyrészt vallja, hogy az ószövetségi lévita papság három funkciója – újszövetségi tartalommal ki- vagy még inkább beteljesedve – a kereszténységben is érvényes. Ez a három funkció az Istennek felajánlott áldozat, az imádságban való közbenjárás és a testvéri vigasztalás. De amíg az áldozat az Ószövetségben valamilyen külső ajándék (oltárra tett javak) felajánlása, addig az Újszövetségben önmagunk szeretetben való odaadása Istennek, hogy életünk fölött egyedül ő rendelkezze, miként Pál Róm 12,1-ben minden hívőt erre biztat: „...szánjátok oda testeteket élő és szent áldozatul, amely tetszik az Istennek...”

Luther hangsúlyozza, hogy ebben a papságban a keresztiség szentsége által mindenki részesül, mert így valósul meg, amit 1Pt 2,9-ben mond az apostol: „Ti azonban választott nemzetek, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe...”

Luther megkülönbözteti az egyetemes papságtól az egyház elhívott szolgálóinak papságát. A zsinatokról és az egyházról című könyvében az egyház hét ismertetőjele között sorolja fel azt, hogy az egyház szolgálata hív el és ordinál – szó szerinti fordításban „rendel” –, azaz szolgálatba állít. Luther soha nem az ordináció – a köznyelvben „papszentelés” – tényét, hanem a papság középkori tartalmát vitatja. Az egyház babiloni fogságáról szóló könyvecské világosan tükrözi felfogását: „...akiket pedig mi papoknak nevezünk, azok szolgálak, (...) és a papság (sacerdotium) semmi más, mint szolgálat (ministerium). Hasonlóan mond Pál 1Kor 4,1-ben: »Ki-ki úgy ítéljen felőlünk, mint Krisztus szolgálói és Isten titkainak sáfárai felől.« (...) Így írja le ugyanis Isten a papot Malakias próféta által: »A pap ajkai őrizzék a tudományt, és tant keressenek szájából, mert a Seregek Istenének követe ő.« (Mal 2,7) Azért feltétlenül biztos dolog, hogy aki nem

a Seregek Istenének »angyala« (az angyal annyit tesz: követ [a szerző megjelölésére]), vagy más célra és nem követségre (angelatum) hívatik meg, az éppenséggel nem pap.” Luther ezt Róma gyakorlatával szemben mondja, amelyben a papszentelés elsődleges tartalma a miseáldozat élőkért és holtakért való bemutatása.

Luther a papokat nemcsak az ige szolgálóinak, hanem pásztoroknak is mondja, „mivelhogy a legeltetés, vagyis a tanítás a kötelességük”.

Miben látja tehát Luther a döntő különbséget az ószövetségi papság és az egyház papi hivatala között? Mindenekelőtt a papi szolgálat irányultságában. Az ószövetségi lévita pap és nyomában minden megkeresztelt ember (egyetemes papság) Isten népének követe Isten felé, más szóval közbenjáró. Luther szerint a papságban éppen ez a másokért közbenjáró funkciója vált a kereszténységben egyetemessé! Az egyház papi hi-

Hogy lerakjuk mindazt, ami teher, ami meggátol abban, hogy életünk hétköznapi eseményeiben is követni tudjunk téged, Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

Fiadat azért küldted közénk, hogy irgalmasságodat nyilvánvalóvá tegye számunkra. Könyörgünk, hogy egyenként és gyülekezeti közösségként is eszközeid lehessünk a betegek gyógyításában, a gyászolókat vigasztalásában, a reményt vesztettek és haldoklók erősítésében. Add, hogy a világ felé is közvetíteni tudjunk közöttünk is megjelent irgalmadat. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg bennünket!

LITURGIKUS SAROK

vatalára fölszenteltek ezzel szemben Isten követei az egyház népe felé. Az egyházban az ige szolgálata nem egyetemes papi funkció! Erre Isten elhívott követeinek van felhatalmazásuk. Formálisan az egyház hívja el őket, és gondoskodik fölkeszítésükről, de mindenkor Jézus Krisztus személyes elhívását feltételezve. Ebből Luther soha nem engedett. Miként abból sem, hogy a pap az egész istentiszteleten Isten követeként szolgál: „az Atya, Fiú, Szentlélek nevében” tesz mindent. Isten nevében köszönti a gyülekezetet. (Helytelen a „Kegyelem nekünk és béke...” köszöntés.) A pap Isten bűnbocsánatát adja a feloldozás igéiben, és az elbocsátáskor Isten áldását közvetíti. Ám fontos különbség, hogy amíg Róma a papság Isten felé irányuló közvetítő szerepét is vallja, addig Luther a gyülekezet tagjaiért és a másokért való közbenjárás az egyetemes papság körébe utalja.

■ VÉGHÉLYI ANTAL

SEMPER REFORMANDA

„A haszonlesőknek és önzőknek azonnal lóg az orruk, mihelyt úgy találják, hogy a javakban nem ők a legfőbbek és legjobbak, magasztalás helyett zúgolódnak amiatt, hogy másokkal egyenlők, vagy hátrányos elbírálásban részesülnek. Ilyenek a Máté 20-ban szereplők, akik zúgolódtak a gazda ellen, nem azért ugyan, mintha

igazságtalanul bánt volna velük, hanem azért, mert a napszámbérral egyenlővé tette őket másokkal. Ma is sokan vannak, akik nem dicsérik Isten jóságát, mert úgy látják, hogy ők nem kaptak annyit, mint Péter vagy más szent vagy egyik-másik földi halandó; azt hiszik, hogy ha nekik is annyi jutott volna, ők is szívesen sze-

retnék és dicsérnék az Istent; semmibe sem veszik, hogy Isten elárasztotta őket javakkal, amelyeket azonban nem ismernek fel, amilyenek a test, élet, értelem, ragyon, tisztesség, jó barátok, a napnak és minden teremtménynek szolgálata.”

► Luther Márton: Magnificat (Takács János fordítása)

Ellentámadásra készülnek a humanisták és az ateisták

► **Ellentámadásra készül a Nemzetközi Humanista és Erkölcsi Szövetség (IHEU) a vallások közéleti, politikai szerepének előretörése kapcsán, mert úgy látja, hogy a vallási fundamentalizmusok támadást indítottak a humanista alapelvek – az emberi jogok tiszteletben tartása, a fajok és a nemek közti egyenlőség – ellen, egyes nyugati vezetők pedig az istenhit köré próbálják szervezni a társadalom életét.**

A szervezet, amelynek helyi csoportjai együttesen tagok millióit fogják össze világszerte, 2005-ben két nagyszabású rendezvényre összpontosítja ellentámadását: az Indiában sorra kerülő januári ateista világkongresszusra és az IHEU júliusi, párizsi világkongresszusra. „Célunk az, hogy visszaszorítsuk a vallást a magán-szférába, feltartóztassuk a vallások további közéleti előretörését, valamint hogy megakadályozzuk a vallásnak és az egyházaknak a politikába való beavatkozását” – fejtette ki Roy Brown, a svájci székhelyű szervezet elnöke. Babu Goginemi, az IHEU igazgatója hozzátette: a vallások közéleti szerepének erősödése fenyegeti a nem hívők jogait, s ezzel szembe kell szállni.

Mindketten hangsúlyozzák, hogy a vallási fundamentalizmus előretörése nemcsak a muzulmán világra jellemző tendencia. George Bush amerikai elnök újjáavaslásával például megerősödött a keresztény fundamentalizmus befolyása az Egyesült Államokban. Nagyobb szerephez jutottak azok az erők, amelyek központi helyet akarnak juttatni a Biblia tanításainak a közéletben, sőt az ország külpolitikájában is. Bush és számos híve úgy tekinti az iraki konfliktust, mint a jó és a gonosz kozmikus méretű harcának részét. Pontosan így fogják fel e konfliktust a muzulmán fundamentalisták is, persze homlokegyenest ellentétes szereposztással. Ennek az a legnagyobb veszélye, hogy kölcsönösen megengedhetőnek tarthatják bűnök elkövetését a másik féllel, „a gonosz képviselőjével” szemben.

Bush újraválasztása lovat adott azok alá, akik üldözni akarnak a művi vetélést és a homoszexualitást. Felerősödött a hangja annak a széles mozgalomnak is, amely el akarja érni, hogy a bibliai teremtéstörténet okassá az amerikai iskolákban a darwini evolúciós elmélet helyett vagy legalább azzal párhuzamosan.

Az IHEU szerint az erősen vallásos Tony Blair kormányfő magatartása alássa Nagy-Britannia szekuláris hagyományait.

Blair nyíltan támogatja olyan vallási közösségek iskoláit, amelyekben tudományos tény gyanánt oktatnák a világ Isten általi teremtettségét. Blair olyan törvényt akar, amely megvédené a vallási közösségek tagjait az ellenük irányuló gyűlöletkeltéstől. Ezt rendjén valónak tartják az IHEU vezetői és tagjai, de aggódnak, nehogy a vallások bírálatának lehetőségét is korlátozza a tervezett jogszabály. Az IHEU szerint Blair túl készségesen hajlik arra, hogy vallási vezetők nézeteihez igazítsa politikáját. Ezzel arra bátorítja a vallási keményvonalasokat, hogy az olyan kulturális alkotások bemutatásának korlátozását is követeljék, amelyek megítélésük szerint sérthetik a vallást.

A legtöbb muzulmán országban a vallás szorosan összefonódik a politikával, sőt a jogrenddel is. A hit tagadása vagy a más hitre való áttérés sok muzulmán országban bűncselekménynek számít. Némi halálbüntetéssel is sújtható az ilyesmi, de ahol nem, ott is kitaszítottá válnak, és állandó zaklatásnak vannak kitéve az ilyen „bűncselekmény” elkövetői.

Az IHEU vezetői ugyanakkor bizonyos haladást is látnak Európában, Ázsiában, sőt Afrikában is, ahol szerveződni kezdtek az ateisták. Haladásként könyvelik el például, hogy az Európai Unió a Vatikán unszólása ellenére sem vette bele al-

kotmányába a kontinens keresztény örökségére való utalást. Eredménynek tartják, hogy az Európai Parlament megakadályozta a konzervatív katolikus olasz Rocco Buttiglione igazságügyi biztosválasát, hogy megtiltatták a francia állami iskolákban a feltűnő vallási jelképek – köztük a muzulmán fejkendő – viselését, hogy Spanyolországban a szocialisták felváltották a kormányzásban a katolikus ihletű néppártot, és kezdeményezték az egyneműek házasságának engedélyezését. További biztató jelként fogják fel, hogy a hindu nacionalista Bharatiya Dzsanaata Párt vereséget szenvedett Indiában a legutóbbi általános választásokon a világi Kongresszus Párttól. Az ENSZ pedig a kulturális tolerancia előmozdításáért járó UNESCO-díjjal tüntette ki a száműzetésben élő Taszlima Naszrin iszlámbíró bangladesi írónőt, aki aktív harcosa a nők és a nem hívők jogainak.

Visszalépésnek értékeli viszont, hogy az ENSZ – a Vatikán sürgetésére – elhatározta: emberi jogi jelentéseinek sorában ezentúl a „kereszténygyűlölet” megnyilvánulásairól is jelentést fog készíteni, éppúgy, mint már régebb óta az antiszemitizmus és az iszlámgyűlölet megnyilvánulásairól. Ez sokak szemében a vallási erők megerősödésének egyik jele.

► MTI/Reuters (Genf, 2005. január 5.)

Pestises erkölcsi tudat

Albert Camus e kifejezésére vagyok kénytelen gondolni a rám özönlő médiahírek hallatán. A dél-ázsiai katasztrófa szinte pillanatokon belül beleivódott az emberek tudatába, lélegzetelállító döbbenetet váltva ki belőlünk. Ezt kétségkívül a tömegkommunikációs eszközök javára kell írunk. Ha a liszaboni földrengés (1755) óta tucatjával történtek is ilyen katasztrófák, amelyek méretükben és az általuk okozott károk nagyságát tekintve is felülmúlták a karácsonyt, ez kevés vigaszt nyújt a ma vesztes embereknek. Ám azok nem formáltak annak idején olyan hirtelen és hatásosan a világ tudatát.

E tudatformálás legelső jele csaknem az egész világ segítőkészségének a felébresztése volt. Még akkor is, ha az emberi ígéretek betartásának mechanizmusa közismert, példátlan mondható a segítő összefogás. Keresztény öntudatunkra azonban már itt is árnyék vetődött. Tudomásul kellett vennünk, hogy a nyugati turista áldozatok nagy százaléka – úgy látszik – nem talála fontosnak, hogy a karácsonyot családi körben, odahaza ünnepelje. Miközben a „család ünnepévé” nyomorítottuk a testet öltés szent ünnepét, egyben menekülünk is előle – akár a világ legtávolabb eső tájaira is. Valószínűleg csak kevesekben tudatosul, hogy ezen országok némelyikében tilos keresztény templomokat építeni, és hogy a 2004-ben a világon megölt tizenöt keresztény misszionárius nagy része éppen itt vesztette életét.

A média nagy teret szentelt azoknak a tudósításoknak, amelyek a megtizedelt helyi lakosok szenvedéseiről, nélkülözéseiről, veszteségeiről és felmérhetetlen gyászáról szóltak. Később azt is elmondták egy indonéz állami jelentés alapján, hogy a cunami másfél millió gyermeket tett árvává. De itt – mintha megjedtek volna a saját bátorságuktól – hirtelen megtorpantak. Csak az UNICEF jelentéséből tudjuk meg, hogy a szervezet milyen óriási erőfeszítéseket tesz a gyermekeknek táborokban való gyors elhelyezése érdekében. Meret ezeket az „új árvákat” a „pestises erkölcsi tudat” különösképp fenyegeti. Az indonéz szociális miniszter legalább felhívta a figyelmet arra, hogy a gyermekkereskedők hada máris megindult a katasztrófa sújtotta országok felé, hogy ellopja az árvákat, majd jó pénzért eladja őket gyermektelen nyugatiaknak.

De legmélyebb gyászunk és együttérzésünk közepette sem feledkezhetünk meg az árvákat fenyegető még nagyobb veszélyről. A katasztrófa által sújtott országok egyike-másika már évtizedek óta előkelő helyet foglal el a nyugati szexturizmus célterületeinek listáján. Az, hogy a német igazságszolgáltatás elérte, hogy otthon megbüntessék a gyermekrontás miatt elfogott német állampolgárokat, szép és nemes szándékból született, de nem járt sok eredménnyel. Micsoda alkalom kínálkozik most, ezekben a zavaros időkben a szexturizmus felélénkítésére! S valószínűleg a pestis marta nyugati erkölcsi tudat sem fog különösebben jobb irányba változni, hogy mentse az elárult, az odalátogatók kénye-kedvére kiszolgáltatott gyermekeket. Az indonéz védelmi miniszter pedig berlini látogatásakor követelte, hogy az idegen katonák sürgősen hagyják el Észak-Szumátrát, ahol évek óta polgárháború folyik, s a központi kormány hadserege előnyökhez juthatna a zűrzavarban az önállóságra törekvő helyiekkel szemben.

Máris vannak haszonélvezői a katasztrófának?

■ GÉMES ISTVÁN

Hibaigazítás

Nevek és tisztségek sajnálatos keveredése történt múlt heti számunk 3. oldalán, az egyházmegegyi felügyelőiktatásról tudósító cikkben. Az írás utolsó mondata helyesen: „Az istentisztelet keretében köszöntötte az új tisztségviselőt Beniczúr László egyházkerületi felügyelő, Bárdossy Tamás, a tisztségét átadó egyházmegegyi felügyelő, a zsinat nem lelkesíti elnök, valamint a pilisi gyülekezet lelkesíti, Krámer György és Pángyánszky Ágnes.” Az érintettek és az olvasók szíves elnézését kérjük.

VIGYÁZAT! GONDOLKODJUNK!

Humanizmus – antihumanizmus

Hozzászólás egy hírügynökségi jelentéshez

■ SZENTPÉTERY PÉTER

A Nemzetközi Humanista és Erkölcsi Szövetség abban az értelemben használja a „humanista” szót, hogy „nem teista, és nem ismeri el a valóság természetfeletti szemléletét”. Vagyis az ember az alapvető kiindulópont, mindenért az ember a felelős, és sorsát csak saját maga irányíthatja. Így elkerülheti a vallással kapcsolatos visszaéléseket, azt, hogy az emberek bármiféle felsőbb hatalom nevében elnyomják és pusztítják egymást. Szerintük vallás nélkül sokkal nyugodtabb, eredményesebb, kiszámíthatóbb az élet. – Ilyen gondolatok hallatán, olvastán csak hálás lehetek Pröhle Károly professzornak, aki arra tanított, hogy az e fajta humanizmus az ember kárára van, vagyis embertelen, antihumanus. Hiszen ha az ember nem önmagától jött létre, hanem természetfeletti okból, akkor ennek tagadása súlyos következményekkel jár. A nyolcvanas években egy pest-budai lelkesi munkaközösségi ülésen a néhai Lukács József, az MTA Filozófiai Intézetének igazgatója tartott előadást a keresztény–marxista párbeszédéről. Hangsúlyozta, hogy a marxizmus-leninizmus elméleti humanizmus, azaz az embert tartja kiindulási alappal. De nem lehetett nem gondolni arra, hogy a tisztogatások, a gulág, az éhínségek, a málenkij robot tengeri áldozata nagyon is gyakorlati. Lehet arra hivatkozni, hogy az eszme jó, csak a megvalósítása nem, de ha az ember legfőbb ismérvét tagadja, akkor nincs miért védelmezni. Az igaz vallás terjesztése címén is rengeteg embert kiirtottak, Krisztus azonban nem erre tanít.

Az ateizmus – vallás

Szintén hálás vagyok Pröhle professzornak, hogy ezt is tudatosította bennem. Hiszen miért kell tagadni azt, aki amúgy sem létezik?

Az igazi, tudatos ateistának szüksége van Istenre. Más világvallás talaján alig-alig alakult ki az „euroamerikaihoz” hasonlítható ateizmus (minden természetfeletti tagadása), vagy ha mégis, akkor jórészt annak hatására.

A január 7. és 9. között az indiai Vijayawadában ezeröttszáz résztvevővel tartott 5. ateista világkonferencián a

megnyitón elnököl Levi Fragell, a norvég humanisták vezetője, a szervezet előző elnöke rámutatott, hogy leggyakrabban az istenhit volt az erkölcsi, társadalmi, művészeti fejlődés és tudományos kreativitás akadály. (Evangelikusként J. S. Bachra kell gondolnom, aki a zenei lexikon szerint „a zenetörténet legnagyobb alakja, minden idők egyik legnagyobb lángelméje.”) Gerardus van der Leeuw (1890–1950), a vallásfenomenológia – a vallási megnyilvánulásokot kutató tudomány – atyja szerint az ateizmus a menekülés vallása. „...a korábban szolgált istenek helyét egy másik isten foglalja el: a morál, az emberiség, a természet, az eszme. S ezek lényege mindig a hatalmas vallási értelemben.” – Vagyis az embernek mindig szüksége van valamilyen hatalomra, amelyet önmaga fölé emel. Eddig azonban e hatalmak nevében sem sikerült az embernek túl sokat javítania a világon. Ugyanakkor: „Az ateizmus, vagyis a legnagyobb kétség nagy feszültséget teremt a vallásban, s így megóvjá a megmerevedéstől.” – Vagyis a hívő nem kényelmesedhet el, nem hallgathatja el kétségeit, hanem választ akar keresni, és választ kell, hogy keressen rájuk. Ha pedig nem talál, akkor legalább abban reménykedhet, hogy akkor is lesz válasz, ha most még nem leli.

A darwinizmus – teremtésmítosz

Angliában a Blair miniszterelnök által támogatott kezdeményezők kétszázötven iskolát akarnak nyitni, amelyekben tényként oktatnák a bibliai teremtést. Az építkezéshez szükséges összeg tíz százalékat ők adnák, a többit és a fenntartás költségeit az állam fedezné. Ezenkívül az anglikán egyház támogatásával további száz középiskolát hoznának létre, miközben a lakosság két százaléka jár vasárnaponként anglikán istentiszteletre, és negyven százalék nem istenhívő. Ennek kapcsán a lapunk karácsonyi számában írottakhoz szeretnék kiegészítést fűzni. Darwin agnosztikusnak (vallásilag közömbösnek) vallotta magát, leghangosabb követői azonban egyre inkább „száműzték” Istent. Vagyis mesterük elképzelését a teremtés és a Teremtő helyettesítésére használták és használják.

Az evolúció feltételezését azért tekintik tudományosnak, mert (1) az élet lét-

rejtett az élettelen anyagból spontán módon, kizárólag a ma érvényes természeti törvények alapján kívánja megmagyarázni, és (2) ugyanígy az élővilág változatosságát, az egyre bonyolultabb élő szervezetek kialakulását is. – Ezzel szemben minden el mutatja, hogy nem alakulhat ki spontán módon olyan program, amely szabályozza az egymást követő számtalan lépést. Ha pedig azt mondjuk, hogy Isten indította el az egészet, akkor a darwini (vagy bármilyen) evolúciós elképzelés már nem számít tudományosnak. Mivel azonban programozó nélküli programozással a jelenben nem találkozunk, a tudományunk el kell vezetnie annak meglátásához, hogy az életet – és vele együtt szükségszerűen az élettelen világot is – egy végtelenül hatalmas és intelligens lény hozta létre. Igen, a tudományunk, akkor is, ha valaki ilyen-olyan megfontolásból nem fogadja el a bibliai kronológiát.

Mi, végesen intelligens lények, akik csak belülről szemléljük a világot, a Teremtő megerősítése nélkül sohasem fogjuk tudni tökéletesen elválasztani a mítoszt a teremtés valóságos lefolyásától. Ennek belátásához nincs szükség vallási fundamentalizmusra, csak józan észre.

A szabadság – milyen szabadság?

A terjedelmi korlátok nem teszik lehetővé, hogy a tudósítás többi megállapítására is részletesebben kitérjünk. Abban egyetérthetünk, hogy sohasem jó, ha olyanok vannak hatalmi helyzetben, akik feketén-fehéren látják a világot, és a szabadság nevében – például Irakban – még rosszabb helyzetet teremtenek. Ugyanígy abban is, hogy a hitbéli-világnézeti különbségeket

nem fegyverrel és börtönnel kell kezelni. Az ateista humanisták is részesíteni kívánják a maguk szabadságából a másokét is, még ha azok nem is kérnek belőle. Nevezetesen: a vallás legyen magánügy, kivéve az ő ateista-humanista, rendszerint gyökereitől megfosztott, kilógózott kereszténységnek nevezhető (persze gyakran mással is kevert) vallásukat.

EU-alkotmány ide, EU-alkotmány oda, ahogyan a görög-római kultúrát nem lehet elképzelni a görög-római vallás nélkül, úgy az európai kultúrát sem lehet a kereszténység nélkül. Ez ténykérdés, nem pedig a vallásszabadságé. Milyen alapon határozza meg emberek valamely csoportja, hogy mi jelenti a nagyobb szabadságot? Miért nem szabad a huszonöt biztosból legalább egy olyannak lennie, aki nyíltan ellenzi például az azonos neműek „házasságkötését”, noha az EU lakosságának négy százalékánál bizonyosan nagyobb része ellenzi azt?! Miért visszalépés a hön áhitott világszabadság felé vezető úton, ha a humanistáknál sokkal nagyobb számú kereszténység tagjai elleni gyűlöletről, erőszakról is jelentést készít az amúgy sem túl hatékony világszervezet?

***

Az emberről szóló humanizmus, az Istenről szóló ateizmus, a teremtésről szóló darwinizmus arra utal, hogy az ember önmagában nem, csak Isten teremtéséneként, de ne felejtjük el: megváltottjaként lehet szabad. A szabadság Isten nélkül, az előtte való felelősség nélkül csak végső pusztulásba vivő vágy- és lázálom. Ez akkor is így van, ha sok becsültes, tisztességes nem hívő ember nem egy hívőt megszégyenít.

Krisztus az egyház egyetlen fundamentuma

◀ Folytatás az 1. oldalról

D. Szabik Imre, egyházunk elnök-püspöke, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke 1Kor 3,9-11 verseiről szóló igehirdetésében napjaink meglepetéseit és Isten munkáját hozta elő. Miközben új felfedezések reménységgel töltöttek el bennünket, természeti tragédiák félelmeket gerjesztenek, Isten végzi munkáját. Felébredt az ember segítőkészsége, de vajon földrengésre van-e szükség ahhoz, hogy így reagáljon az emberiség? Ugyanakkor figyelniünk kell arra is, hogy megszólítottak minket. Szabad-e az egyháznak társadalmi kérdésekről véleményt nyilvánítania? – tette fel a kérdést Szabik Imre. Mi elmondjuk most is: küldetésünket akarjuk betölteni, amikor ezekről szólnak. Valljuk, hogy sok félreértést elkerülhetünk, ha leülünk egy asztalhoz, és beszélünk egymással – adta meg a választ.

Két dolgot mindenesetre meg kell cselekednünk – folytatta –; erre szólít minket az imahét is. *Imádkozunk – ez az első!* Azért, hogy növekedjék a család összetartó ereje, hogy a felnövő nemzedékeket istenfélelemben neveljük, hogy társadalmunkban ne legyen természetes a korrupció, hogy a hatalom gyakorlói az egész társadalom javára tegyenek, hogy gyülekezeteinkben erős legyen a közösség, és hogy testvéri közösség legyen az egyházak között határon innen és túl. Az imádság tartja meg az egyházat, nem anyagi javak, nem világszervezeti összefogások. Az a Jézus, aki alapja egyháznak, és aki ezt mondta: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet*” – hangzott a püspök figyelmeztetése.

Másodikként így szól a megszólítás: *tegyünk tanúságot* arról, hogy az egyházat Krisztus tartja meg. Azt szokták mondani, hogy a kezdeti egység szétszakadt, eltörtött a váza, ami összefogná. Valóban

eltörtött? Inkább azzal törődünk, hogy sokféle virág fonódjon benne össze, és az evangélium jó illata járja be a világot. Ehhez pedig az kell, hogy a kereszténység a világ előtt is megmutassa, hogy az a közös alap, mely mindnyájunké, elég erős ad arra, hogy közösen tudjunk imádkozni, leüljünk tanácskozni és beszélgetni. Legyünk Isten nagy családja, árássunk melegséget, hogy akik közénk jönnek, szívesen jöjjenek, mert az otthon melege és nyugalma árad feléjük – zárta igehirdetését az elnök-püspök.

Az istentisztelet gazdag liturgiával is erősítette ezt a közösséget. A lekió párbeszédben hangzott, így a gyülekezet is aktívan részt vehetett benne. A bünbo-

csánatért való könyörgés, a közös hitvallás és a közbenjáró imádságban való részvétel bevonta az jelenlevőket az istentisztelet cselekményébe. Valóban közös istentiszteleten voltunk, együtt imádkoztunk. A közösséget fejezte ki az is, hogy a végén valamennyi egyház képviselője áldást mondott a gyülekezetre: protestáns, ortodox és anglikán lelkészek mondták el, énekeltek az igei áldást a maguk rituáléja szerint.

A gyülekezet pedig az egész szertartás folyamán tevékenyen vett részt egy olyan istentiszteleten, amelyen nemcsak néző és hallgató, de cselekvő és építő tagja is lehetett a közösségnek.

■ TÓTH-SZÖLLŐS MIHÁLY

Az evangélikus gyülekezet volt a házigazdája ebben az évben Győrött az ökumenikus imahét nyitó istentiszteletének. Az Öregtemplomban január 17-én, hétfőn este tartott alkalmon *István János* győri lelkész, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke köszöntötte a testvéregyházak képviselőit. Igét hirdetett *Pápai Lajos* római katolikus megyés püspök. Az eseményen részt vett és imádságot mondott *Márkus Mihály*, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke is.

■ MENYES GYULA felvétele

Az Egyházak Világtanácsa főtitkárának pásztori üzenete

Kedves testvéreim az Úrban! Az EVT egész közösségének nevében őszinte részvétünk és együttérzésünket fejezzük ki az egyik legnagyobb, több mint százötvenezer áldozatot követelő természeti katasztrófa kapcsán, amely Délkelet-Ázsiát és az azt körülvevő indiai-óceáni régiót sújtotta. Fájdalmasan tapasztaljuk, hogy a pusztító földrengést követő tsunami több mint ötmillió embert tett hajléktalanná, akiknek mérhetetlenül nagy szükségük van az azonnali humanitárius segítségre és lelki támaszra.

A legmélyebb együttérzéssel imádkozunk, és gondolunk azokra, akik elveszítették szeretteiket. Mélyen megindít bennünket az a példás áldozathozatal, amelyet tagegyházaink – még a csekély forrásokkal rendelkezők is – vállalnak: ellátják a testi és lelki sebeket. Imában fohászkodunk Istenhez, hogy ezt a kozmikus győrelmet az emberek együttes hitével sikerüljön túlélni. Az EVT a társszervezetekkel együttműködve továbbra is azon dolgozik, hogy a rendelkezésére álló forrásokat felhasználva csillapítsa, illetve megakadályozza a további szenvedést, és hogy megkönnyebbülést hozzon a szenvedőknek. A teljes ökumenikus közösség Önökkel egyetértésben próbálja meg feldolgozni ezt a példa nélküli katasztrófát.

Az áldott karácsonyi időszak alatt láttuk meg a liturgián és az Úr Jézus Krisztus születésének szent elbeszélésén keresztül, hogy Isten még az élet sok ellentmondása közepette is része törött világunknak. A megtestesülés csodája emlékeztet minket a legvilágosabban Isten jelenlétére, amely még a megsemmisülés esélyét is az élet új lehetőségeire alakítja át a történelemben.

Össze kell fognunk. Nemcsak együtt kell sírnunk a szenvedőkkel, hanem új helyet kell készítenünk azoknak, akik menedéket keresnek, hogy a világ jövőbeli problémáira tartós megoldást találjunk. A tsunami okozta tragédiából azt tanulhatjuk meg, hogy szükség van a nemzetközi és a hívő közösségekre, melyek egy lélekkel összeolvadva tudnak újra erőt gyűjteni a hasonló tragédiákra való felkészüléshez. A történetek lehetőséget adnak arra, hogy felébredjen bennünk az Isten adta felelősségérzet, hogy átérezzük: nemcsak egymásról kell gondoskodnunk, hanem a teremtett világról is.

Isten kegyelme legyen veletek, vigasztaljon, és adjon békességet 2005-ben és a továbbiakban.

2004. december 31.

Szeretettel Krisztusban: DR. SAMUEL KOBIA főtitkár

Imahétzáró ökumenikus ifjúsági istentisztelet

Budapesten az idén is ifjúsági istentisztelettel zárul az ökumenikus imahét, melyen katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista és ortodox fiatalok készülnek tanúbizonyságot tenni Isten megváltó szeretetéről és dicsőségéről. Az Ökumenikus Ifjúsági Iroda és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Ifjúsági Bizottsága sok szeretettel vár mindenkit a Magyar Szentek templomában tartandó istentiszteletre és az azt követő beszélgetésre, ismerkedésre, melynek keretében bemutatkozik a KözösPont Ifjúsági Misszió.

Helyszín: Magyar Szentek temploma (XI., Magyar tudósok körútja 1.).

Időpont: január 23., 17 óra.

KÉSZÜLÜNK A NŐK 2005. ÉVI ÖKUMENIKUS VILÁGIMANAPJÁRA 1.

A házigazda: Lengyelország

► A március 4-én tartandó imanapra való felkészülésünket idén rendhagyó módon kezdem. Természetesen sort keríték majd az ország történelmének, jelen helyzetének, egyházainak, társadalmi életének és a lengyel családok mindennapjainak „hagyományos” ismertetésére is, bevezetőül azonban a szoros, szinte egyedülálló, évszázadokon átívelő lengyel-magyar kapcsolat jellegzetességeit szeretném felvázolni – természetesen a teljesség igénye nélkül.

A történelmet formáló lengyel-magyar házasságok

IV. Béla leánya, Kinga 1239-ben feleségül ment a lengyel király fiához, *Szemémes Boleszlóhoz*; a királylányhoz fűződik a következő kedves legenda. Abban az időben Lengyelországban még alig ismerték a sót,

íztelenek is voltak az ételeik. Kingát ugyan gazdag hozománnyal küldte az édesapja Lengyelországba, de ő maga is meg akarta ajándékozni valami értékes dologgal új hazája népét. Elutazása előtt ellátogatott egy magyar sóbányába. Kísérője legnagyobb meglepetésére lehúzta az ujjáról sokat érő gyűrűjét, és egy sóvájatba dobta. Az esküvő után férjével Wieliczka-ba utazott, és egy gödröt ásott az ott dolgozó parasztokkal. Az egyik ásó hirtelen kemény tárgyba ütközött. Kinga elkérte azt, s az ott lévők nagy csodálkozására a királylány kezében egy sókristály volt, amelynek a közepén az ő aranygyűrűje csillogott... A legenda szerint azóta terjedt el a só használata Lengyelországban.

I. Lajos lengyel-magyar király leánya, *Jadwiga (Hedvig)* 1384-ben, apja halála után – a történelemben elsőként – Lengyelország királynője lett. *Wladislaw Jagellóval* kötött házasságot, de továbbra is saját udvartartása volt, és aktívan politizált. Kegyelessége, bölcsessége és jótekonysága az egyik leginkább tisztelt uralkodóvá tette őt. Sajnos nagyon rövid életű volt, huszonhat éves korában halt meg gyermekszülés közben. 1997-ben II. János Pál pápa szentté avatta őt.

I. Zsigmond lengyel király *Szapolyai Borbálát* vette feleségül 1512-ben. Borbála emlékére épült Wawelben a Zsigmond-kápolna.

Szapolyai János 1539-ben vette feleségül

Jagelló Izabellát, aki férje halála után Magyarországon maradt; ő adott életet *János Zsigmondnak*.

Lengyel-magyar kulturális kapcsolatok

1257-ben Kinga és Boleszló kiváltságlevelét adott Krakkónak. Az ott megépült egyetemen 1364-től kezdve a 19. századig körülbelül hatezer magyar hallgató fordult meg.

Krakkó belvárosa

A krakkói nyomdában jelent meg az első, teljes egészében magyar nyelvű könyv 1533-ban *Az szent Pál levelei magyar nyelven* címmel, *Komjáti Benedek* fordításában. Ugyancsak itt jelent meg 1536-ban *Gálszécsi István* énekeskönyve, amely az első magyar kottás könyv volt, majd később itt látott napvilágot a *Székelly István-féle magyar nyelvű Világkrónika* is.

Balassi Bálint egyetlen, még életében (1572-ben) kiadott kötete, a *Beteg lelkeknek*

való füves kertecske is a krakkói nyomda terméke volt. Ezután a magyar kiadások egész sora jelent meg itt. Már csak egyetlen adat: 1878-ban *Rómer Ferenc Flóris* régész a Lengyel Tudományos Akadémia rendes külföldi tagjává választották.

Barátok a bajban

Az 1848-as szabadságharc idején erős szimpátia alakult ki a lengyel diákság körében a magyarországiak iránt. Len-

hevert. A szeptember 17-i szovjet támadás után a menekülő katonákat és civileket – talán jó százezren is lehettek – a környező országok közül egyedül Magyarország fogadta be. A magyar lakosság részvevőn és szeretettel adott hajlékot a hontalanoknak az évszázados barátság jegyében. Az ügyet az idősebb *Antall József* – mint menekültügyi biztos – és egy lengyel újságíró, *Henrik Slawik* vette kézbe. Sokan a segítségükre voltak abban, hogy megoldják a menekültek elhe-

gyelországból átszőkött hazánkba egy kétszáz fős, egyetemistákból álló csapat, és részt vett a harcokban. *Henrik Dembinszky* parancsnokként harcolt. *Adam Mickiewicz* Párizsból kiáltványt intézett a magyarokhoz.

A minap *Jeszzenszky Géza* *A lengyel-magyar kapcsolatok legszebb fejezete* című írásában olvastam egy sokáig elhallgatott eseményről. Lengyelország sorsa 1939-ben megpecsételődött. Az ország romokban

lyesését különböző ifjúsági táborokban, árvaházakban és egyebütt. Balatonbogláron például létrehozta egy lengyel kö-zépiszkolát is. Az akció mind a németek, mind a szovjetek haragját magára vonta. Sokakat kivégeztek a szervezők közül – Slawikot is. Az ügyről hosszú ideig még beszélni sem lehetett, pedig – amint Jeszenszky írja – „ezt a hagyományt nemcsak tisztelni illik, de követni is kell”...

■ KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

Jadwiga (Hedvig von Anjou)

„A történelmet nem tanulni kell, hanem megérteni”

Találkozás a Magyar Örökség díjas Gyapay Gáborral

▶ **Otthona igazi kincsbánya. Polcain könyvek sokasága, melyek az elmúlt idők titkait tárják fel a kíváncsi olvasó előtt. Hogyan is lehetne ez másképp egy vérbeli történész és a históriát szeretettel és szenvedéllyel oktató pedagógus, dr. Gyapay Gábor esetében?**

– Engedje meg, hogy az olvasók nevében is gratuláljak Önnek! A közelmúltban két olyan esemény is történt, amely okot szolgáltat a köszöntésre: az egyik, hogy Tanár úr a nyolcvanadik születésnapját ünnepelte, a másik pedig hogy számos kitüntetés – például a Szacsy-, a Trefort- és az Eötvös-díj – után átvehette a Magyar Örökség Díjat is.

– Köszönöm a gratulációt. Valóban több elismerést is a magaménak tudhatok, melyekkel pedagógusi, illetve történelmi munkásságomat értékelték. A legutóbbinak, a Magyar Örökség Díjnak azért örülök, mert ez egyfajta életműdíjnak is tekinthető.

– De ez bizonyára nem jelent egyet azzal, hogy az írószála mellett lévő számítógép ezúttal csak „porfogóként” szolgál majd...

– Nagy munka áll mögöttem, hiszen egy kiadó néhány évvel ezelőtt jelentette meg hat kötetből álló történelemkönyvsorozatát, amely egy élet tapasztalatainak és tíz év szorgos munkájának gyümölcse. Különlegessége, hogy egy-magam tekintetem át az egyetemes és a magyar történelmet. Egyetlen szempontot tartottam szem előtt: a történelmet nem tanulni kell, hanem megérteni. Ez csak úgy lehetséges, ha az elérhető források felhasználásával a való életet ábrázoljuk. A történelem egyik fontos célja ugyanis az, hogy irányt adjon. A történelemoktatás és a jó történelemkönyv abban segít, hogy ki-k megismerje a múltat, a saját helyzetét. Ez csak a múlt ismeretében lehetséges. Ekkor tudjuk mérlegelni a lehetőségeinket és kiválasztani a legjobb utat. Ami pedig a terveimet illeti: a komputeremnek már nem sokáig kell kikapcsolva „pihennie”. Ha a gép memóriájában még nem is, az én fejemben már összeállt a legújabb terv: egy tanároknak szóló módszertani segédanyag vázlata.

– Jó látni, milyen szeretettel és lelkesedéssel beszél a hivatásáról. Mindig is történelemmel foglalkozó pedagógus szeretett volna lenni?

– A történelem iránti érdeklődés adott volt a családban. Apai nagyanyám, Dezséri-Boleman Ilona negyvenhat esztendőn (!) keresztül – 1869 és 1915 között – mindent aprólékosan lejegyzett a naplójába, ami vele és a családjával történt a felvidéki, Bars vármegyei nagybirtokon, Zsitvaújfaluban; haláláig húsz kötetet írt tele. Édesapám, dr. Gyapay József jogot végzett. Egy ideig ügyvédként dolgozott, majd a gazdálkodást választotta. A trianoni döntés után pedig hivatalnokként

helyezkedett el. A család több tagja a pedagógusi pálya mellett döntött.

Édesanyám, Beier Franciska angol-német szakos tanár volt, csakúgy, mint a nővérem. Feleségem, lányom és az egyik fiam pedig a magyar és az angol szakot választotta. Engem a matematika és a történelem egyaránt érdekelt, végül az utóbbi mellett döntöttem. Nagy szerencsém volt, mert olyan kiváló professzoroktól tanulhattam, mint Kosáry Domokos, Mályusz Elemér, Székfű Gyula vagy Hajnal István.

– Ön szerint egy históriát oktató pedagógus mennyire tud objektív maradni és távolságot tartani az eseményektől akkor, ha személy szerint is érintettek az elmúlt évtizedek történései?

FOTO: BOTTÁ DÉNES

– Én 1990-nél mindig megállok. Eddig az időpontig a források túlnyomó része kézbe vehető, ezután nem. Az öskortól a huszadik századig azt tanítom, aminek az igazáról magam is meg vagyok győződve. Természetesen nem állítom, hogy nem tévedhetek. A hitelességhez hozzátartozik az is, hogy tisztában vagyok vele, mindig történhetnek újabb és újabb felfedezések, melyek megváltoztatják az egy-egy személlyel vagy korszakkal kapcsolatos korábbi elképzeléseket. A jó történelemtanárnak erre ügyelnie kell, és addig nem szabad nyilatkoznia, amíg minden elérhető forrást nem ismer. Ez a legfontosabb, még akkor is, ha teljes mértékben soha senki nem fogja tudni megvalósítani. Ez persze nem jelenti azt, hogy

eszmiei célként ne tűzhetnénk ki magunk elé.

– A történelemről, valamint annak oktatásáról alkotott képére a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Vallástudományi Tanszékének kutatója. A részletes, teljességre törekvő munka alapos, átfogó adatgyűjtés és kutatás eredményein alapul. Számba veszi a Magyarországon bejegyzett összes válásfelekezetet – ezenkívül szerepel benne néhány be nem jegyzett közösség is – , mintegy „személyi lapot” állítva ki az egyházakról.

A legterjedelmesebb részben a felekezetek betűrendes adattárát kapja az olvasó A Fény Lovagjainak és Testvériségének Egyházától az Idegen, Fejlettebb Intelligenciákban Hívők Közössége Egyházaon át az Univerzális Életig. Az adattárban nemcsak a pontos nevük, címük, elérhetőségük és vezetőjük neve olvasható, hanem egy rövid összefoglalást is találunk a felekezetek történetéről, jelképeikről, tradícióikról és elterjedtségükről. Sőt egy statisztikai adat is szerepel a személyi jövedelemadójuk 1%-át a különböző felekezetek javára felajánlók számáról, amelyből a közösséghez biztosan kötődők létszámára vonatkozóan lehet következtetéseket levonni. S mindezt – a munka külön erényeként – nem már meglévő források értékelésével és újracsoportosításával adta meg a szerző, hanem a legautentikusabb forrásból, a felekezetek által szolgáltatott adatokból dolgozott a függelékben közzé is tett, példászerűen jól szerkesztett kérdőív segítségével. (Megemlítendő, hogy a legfontosabb források címszó alatt internetes elérhetőségeket is közzétesz, ezzel nagymértékben megkönnyítve a több adat iránt érdeklődő, számítógépet is használó – egyre népesebb – olvasótábor dolgát.)

A címszavak mellett található ábrák az adott közösség jelképét mutatják be. Ez akár a felfedezés öröme is adhatja az olvasónak, aki talán először szembesül a logó és a név azonoságával grafikától, piktogramoktól követhetetlenül teleszűfolt világunkban.

Az információdömping jól kezelhető, praktikus adattárba való szerkesztése – a szerző deklarált szándéka szerint – jól használható kézikönyvvé teszi a kiadványt, bár szerencsésebb megoldás lenne, ha nagyobb sorköz választaná el

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Színes rongyszőnyeg az élet...

Százhuszonöt évvel ezelőtt született Paul Klee

▶ **Sokan rajongtak érte azért, mert játékosan és szabadon festett, mint egy gyermek, még akkor is, amikor már ismert művész és akadémikus volt. Látványos a legegyszerűbb eszközökkel, de hihetetlen technikai precizitással készítette képeit.**

A sokoldalú Paul Klee 1897. december 18-án született a Bern melletti Münchenbuchsee-ben (Svájc), egy olyan családban, ahol igazán „otthon érezhették magukat” a műzsák. Édesapja zenét oktató, és organista volt, édesanyja énekesként ért el sikereket. Paul diákként a berni városi zenekarban hegedült, novellákat és költeményeket vetett papírra. Végül mégsem zenész, író vagy költő lett belőle: az érettségi után úgy döntött, hogy a festőművészi pályát választja. Párizsba, a „bűnös városba” nem en-

gedték el a szülei. Münchenbe költözött hát, és itt kezdett el festészetet tanulni. A kötelező gyakorlatok elégedetlenné és bizonytalaná tették. Az áttörést első itáliai és afrikai útja, valamint az új formanyelvet kereső művészek – például Kandinszkij és Franz Marc – barátsága jelentette számára. „Magával ragadott a színek világa. Én és a színek egyek vagyunk. Festő vagyok” – írja.

Kezdetben rosszul kerestek; családja megélhetésének alapját felesége, a zongoraművész Lily Stumpf keresete biz-

tosította. 1920-ban Weimarba költöztek. Klee egyiptomi útja tovább gazdagította kifejezési palettáját; új – ugyanakkor ősi – szimbólumokat fedezett fel. Nem egyszerűen lemásolta azt, amit látott, hanem a mögöttes valóságot próbálta megfoghatóvá tenni, mert úgy vélte, hogy „a művészet nem a láthatót adja vissza, hanem láthatóvá teszi”.

A náciizmus hatalomra jutását követően munkáit az „elfajzott művészet” kategóriájába sorolták. Százkét, nyilvános gyűjteményekben kiállított alkotását elárverezték. Ezt követően Bernbe vonult vissza. Stílusa egyre elhatalmasodó egészségügyi problémája – egy ritka, debilitáshoz vezető bőrbetegség – miatt egyre komorabb lett. A Locarno melletti Muratóban hunyt el 1940-ben.

▶ **Sonntagsblatt**

A fény lovagjaitól az Univerzális Életig

■ GYARMATI GÁBOR

Hasznos, sőt hiánypótló könyvet adott az olvasók kezébe Török Péter, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Vallástudományi Tanszékének kutatója. A részletes, teljességre törekvő munka alapos, átfogó adatgyűjtés és kutatás eredményein alapul. Számba veszi a Magyarországon bejegyzett összes válásfelekezetet – ezenkívül szerepel benne néhány be nem jegyzett közösség is – , mintegy „személyi lapot” állítva ki az egyházakról.

A legterjedelmesebb részben a felekezetek betűrendes adattárát kapja az olvasó A Fény Lovagjainak és Testvériségének Egyházától az Idegen, Fejlettebb Intelligenciákban Hívők Közössége Egyházaon át az Univerzális Életig. Az adattárban nemcsak a pontos nevük, címük, elérhetőségük és vezetőjük neve olvasható, hanem egy rövid összefoglalást is találunk a felekezetek történetéről, jelképeikről, tradícióikról és elterjedtségükről. Sőt egy statisztikai adat is szerepel a személyi jövedelemadójuk 1%-át a különböző felekezetek javára felajánlók számáról, amelyből a közösséghez biztosan kötődők létszámára vonatkozóan lehet következtetéseket levonni. S mindezt – a munka külön erényeként – nem már meglévő források értékelésével és újracsoportosításával adta meg a szerző, hanem a legautentikusabb forrásból, a felekezetek által szolgáltatott adatokból dolgozott a függelékben közzé is tett, példászerűen jól szerkesztett kérdőív segítségével. (Megemlítendő, hogy a legfontosabb források címszó alatt internetes elérhetőségeket is közzétesz, ezzel nagymértékben megkönnyítve a több adat iránt érdeklődő, számítógépet is használó – egyre népesebb – olvasótábor dolgát.)

A címszavak mellett található ábrák az adott közösség jelképét mutatják be. Ez akár a felfedezés öröme is adhatja az olvasónak, aki talán először szembesül a logó és a név azonoságával grafikától, piktogramoktól követhetetlenül teleszűfolt világunkban.

Az információdömping jól kezelhető, praktikus adattárba való szerkesztése – a szerző deklarált szándéka szerint – jól használható kézikönyvvé teszi a kiadványt, bár szerencsésebb megoldás lenne, ha nagyobb sorköz választaná el

egymástól a címszavakat, illetve ha egy oldalra csak egy felekezet anyaga került volna.

Az adatok felvonultatását megelőző tanulmány nem csupán az utána következő oldalak címszavainak magyarázata adja meg, de definíciói révén némi betekintést enged a vallástudomány terminológiájába is. Híven tükrözi a kiadvány létrejötte felett bábáskodó alkotóműhely hitvallását: a felekezeten kívüliséget és az objektivitást. (A prak-

tikus okokon kívül vélhetően ez indokolja az alfabetikus sorrendbe való szerkesztési módot is.) A bevezető rész végén helyet kapott néhány gyakorlati jellegű tanács: megtudhatjuk, mit tehetünk mi, tájékozatlan olvasók, ha olyan helyzetbe kerülünk, hogy a környezetünkben élők közül valakinek segítenünk kell kikerülni egy nemkívánatos vallási csoportosulás, „problémás egyház” befolyása alól...

Valóban haszonnal forgathatja a művet a vallástudós, szociológus, újságíró, tanár, családanya vagy „csupán” a kereső ember – amint ez a hátsó borítón is olvasható. Egyszerűen mindenkinek jó szívvél ajánlhatók, aki a világ ez irányú dolgai iránt érdeklődik, és pontos, megbízható, hiteles adatok alapján kíván eligazodni közöttük.

(Török Péter: Magyarországi vallási kalauz 2004. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. Ára: 3850 Ft.)

Egy csepp emberség

Béres Tamás evangélikus lelkész gondolatai

Ha az ember a legszelebb értelmű önmeghatározását keresi, akkor azért az emberség és az emberséggel szemben ez az istenkeresés az, ami alapot adhat az emberség, vagy az emberség önértelmezésének is.

Az az idézet, amelyet én választottam, egy gimnáziumi irodalomtanáromtól származik, és úgy hangzik: „A kérdés fiatal, a válasz bölcsész tesz.” Körülbelül húsz éve volt már, hogy hallottam ezt az idézetet, és ha jól emlékszem, akkor egy félévnyi irodalomanyagot erre a két pillére épített rá az én tanárom, és azóta úgy rétegenként ismerem meg ennek az igazságát. Tehát most így harminc- és negyvenéves kor között – most már közelebb a negyvenhez – első sorban arról szól ez nekem, hogy sem a fiatalság, sem a bölcsesség nem olyan értékek, amelyre az embernek külön törekedni kellene, mert egyik sem fogható meg tisztán önmagában. Hanem talán az az igazi művészet vagy bölcsesség, ha

az ember a kettő között tud maradni, és a kettő közötti úton úgy tud járni, hogy előbb-utóbb felismeri: az a kérdéseivel és válaszaival van kiköveze. Arra gondolna az ember, hogy a kérdés talán keresgélés, és a válasz erre mindig a rátalálás volna, de azt hiszem, ha mélyebben megnézzük ennek a természetét, akkor inkább az, hogy maga a kérdés is egy keresési folyamat, és maga a válasz is az. Számomra úgy áll össze ez a két pólus, hogy az valójában egy, amelyik a keresés maga, amely így az ember útját is jellemezheti. Ha az ember a legszelebb értelmű önmeghatározását keresi, akkor azért az emberség és az emberséggel szemben ez az istenkeresés az, ami úgy állhat, mint ami alapot adhat az emberség vagy az emberség önértelmezésének is.

▶ **Forrás: Rtv Részletes**

Egy csepp emberség (Kossuth rádió, mindennap körülbelül 6.33-kor)

Tárlatvezetés a békási evangélikus templomban

Január 30-án, vasárnap 16 órakor Kereky István művészeti író mutatja be Veress Pál festőművész Ősi bálványok, új formák című kiállításának képeit. A tárlatvezetés után Pál Diana orgonaművész játszik. Az egyházközség tisztelettel hívja a kortárs magyar művészetet szerető és érteni vágyó érdeklődőket erre az alkalomra. A kiállítás március végéig tekinthető meg. Cím: 1038 Budapest, Mező utca 12.

Buttiglione „új inkvizícióval” vádolja az Európai Parlamentet

Rocco Buttiglione, az olasz kormány európai közösségi ügyekért felelős minisztere – akinek amiatt kellett lemondania novemberben az európai biztos meg-
bízátsáról, mert bűnnek nevezte a homoszexuális kapcsolatot – ideológiai „inkvizícióval” vádolta meg az Európai Parlamentet.

A kelet-lengyelországi Lublin katolikus egyetemén mondott múlt szerdai beszédében az olasz politikus kijelentette: az Európai Parlament „új inkvizíciót vezetett be, politikai irányvonalra és állásfoglalásra való tekintet nélkül”. Az Európai Parlament „a lelkiismeret alapján ítél, hogy egy újfajta ortodoxiát, egyfajta ateista vallást vezessen be az unióban. Ezen ateista vallás számára csak egy igazság létezik, az, hogy az igazság nem létezik” – idézte Buttiglione szavait a PAP lengyel hírügynökség.

A konzervatív katolikus Rocco Buttiglione, akit az Európai Bizottság igazságügyi biztosának posztjára jelöltek, azért nem felelt meg európai parlamenti meghallgatásán, mert bűnnek nevezte az azonos neműek közötti kapcsolatot, és rendkívül „konzervatív” módon nyilatkozott a házasság intézményéről.

▶ MTI

Imádsággal a bűnözők ellen

Szokatlan imameghallgatásról adott hírt a *Baptist Times* című brit hetilap. Eszerint az imádságok elmondásának köszönhetően a London melletti Berkhamsted nevű kisvárosban érezhetően csökkent a bűnözési kedv.

Az imacsoport vezetője arra kérte a rend őreit, adjanak meg számukra néhány imatémát. *Andy Reynolds* felügyelő a családon belüli erőszakot, valamint a rendőrök motivációjának csökkenését nevezte meg. A rá következő két esztendőben észrevehetően visszaesett a bűnesetek száma.

▶ Forrás: www.idea.de

Állam, egyház, politika

Véleményalkotás közéleti kérdésekről – kereszténydemokrata szemmel

▶ „Úgy éreztük, kötelességünk reagálni az elmúlt hónapok nyíltan egyházellenes megnyilvánulásaira.” E szavakkal indokolta *Csallóközi Zoltán*, a **Keresztény Demokrata Fórum (KDF)** alelnöke, hogy miért volt szükség az **Egyház és politika** témacímmel összehívott sajtóbeszélgetés megrendezésére. Az eszmeeseré január 12-én került sor a Rákóczi úti Kráter Könyvesházban.

A könyvesbolt Wass Albert olvasóterme nem először adott otthont ilyen jellegű – az egyházakat érintő közéleti kérdéseket boncolgató – összejövetelnek. Tavaly tavasszal az egyházfinanszírozás kérdésének újrarendelése volt a téma, az idén pedig az egyház és a politika kapcsolata került terítékre, amelyet több kérdéskörre bontva tárgyaltak. A rendezvényen *Szászfalvi László* országgyűlési képviselő, a Parlament emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottságának és a KDF-nek az elnöke, *Bóna Zoltán*, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) főtájkára, *Kránitz Mihály*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektorhelyettese, valamint *Balog Zoltán*, a Polgári Magyarországért Alapítvány főigazgatója osztotta meg gondolatait a sajtó

jában azonban egyházi jogi és alkotmányossági problémákról. Véleménye szerint precedensértékű, hogy a kormány a vatikáni szerződés módosítására törekszik annak betartása helyett. A televízióban vitetett egyházi műsorok cenzúrázásának ügyében a politikus hangsúlyozta, hogy nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy a történetek kapcsán az ORTT jog- és törvényesítést állapított meg.

„A társadalmat »kísérleti nyúlként« kezelik, és azt vizsgálják, miként reagál bizonyos dolgokra” – vette át a szót *Balog Zoltán*, az állam és az egyház szétválasztásáról szólva. Az igazi problémát abban látta, hogy nincs partneri viszony az állam és az egyház között. „Az a deficitet használják ki – hangsúlyozta az

jelenlegi legfontosabb feladatát abban látta, hogy hatékonyabban jelenítsék meg a keresztény közösségek életét és a gyülekezetekben folyó számos tevékenységet.

Rövid egyháztörténeti áttekintést nyújtva támasztotta alá *Kránitz Mihály* azt a tényt, hogy Európa és az egyházak múltja szorosan összefonódik. A katolikus egyetem rektorhelyettese úgy vélte, hogy az állam és az egyház szétválasztását túlságosan hangsúlyozzuk, az együttműködésről és a párbeszédéről pedig jóval kevesebb szó esik. Az „egyházi partner” ebben a dialógusban kiállna az ember szabadságáért és az ehhez szorosan hozzátartozó vallásszabadságért is, amely „más jogokat nem sértett, és nem is akar sérteni”. A katolikus teológiai professzor hangsúlyozta továbbá: a felekezeteknek kötelességük, hogy a hazugsággal szemben az igazságot, a gyűlölettel szemben pedig a testvériséget hirdessék.

Az Európai Unióban megvalósul ez a fajta, értékekről szóló diskurzus – kapcsolódott be a beszélgetésbe *Bóna Zoltán* –, hiszen az egyes uniós intézményekhez egyházi hivatalok kötődnek.

utalás, addig a magyar kormány ezt a törekvést nem támogatta. Pedig maga az uniós alkotmány is kiter az egyházak társadalmi jelentőségére. Az egyházaknak kötelességük társadalmi kérdésekben véleményt nyilvánítani, és különösen akkor kötelességük megszólalni, ha olyan jelenségeket tapasztalnak, amelyek az emberi méltóságot sértik vagy veszélyeztetik.

Iránymutatónak is tekinthetők az utolsó hozzászóló, *Szászfalvi László* szavai, aki bírálta a Gyurcsány-kormányt egyfelől azért, mert nincs elődehez hasonló konzekvens egyházpolitikai koncepciója, másrészt azért, mert az egyházak tevékenységét saját céljainak akarja alárendelni. A politikus a kabinet teendőjének az állam és az egyház viszonyának tisztázását és az együttműködés előmozdítását tartotta. Ugyancsak ez utóbbi szorgalmazása az egyházak feladata is, valamint az, hogy ne „zárkózzanak be”, hanem határozottabban fogalmazzák meg elképzeléseiket.

A sajtótájékoztatót követően a KDF alelnöke, *Csallóközi Zoltán* lapunknak adott nyilatkozatában elmondta, hogy a

Balról jobbra: Szászfalvi László, Bóna Zoltán, Kránitz Mihály, Balog Zoltán és Csallóközi Zoltán

képviselővel *Csallóközi Zoltán* moderálásával.

„Politizálhat-e az egyház?” – hangzott el az első kérdés, melyre *Szászfalvi László* kereste a választ. A miniszterelnök Vatikánban tett látogatására utalva a képviselő kiemelte: úgy tűnhet, hogy egyházpolitikai ügyekről van szó, való-

Orbán-kormány volt egyháziügyi tanácsadója –, hogy naivan azt hittük, egyetértés van abban, mit is jelent ma Magyarországon vallásos embernek, egyházhoz tartozónak, ugyanakkor állampolgárnak lenni.” A közélet elképzelhetetlen az egyházak részvétele nélkül – fűzte hozzá. *Balog Zoltán* a hívek

„Nem szabad ugyanis elfelejtenünk – mondotta –, hogy az unió nemcsak gazdasági és társadalmi, de spirituális közösség is.” A MEÖT főtájkára éppen ezért sajnálatosnak tartotta, hogy míg a hazai egyházak szerették volna, ha az EU alkotmányának preambulumban szerepel a keresztény gyökerekre való

következő fórumot három-négy héten belül szeretnék megtartani. A határon túli magyar egyházak képviselőit kívánják vendégül látni, illetve eszmeeserést szeretnének folytatni a kettős állampolgárság kérdéséről és felekezeteik helyzetéről.

■ G. Zs.

Visszhangok – böjt előtt

▶ Az idén korán lesz húsvét, korán lesz böjt. Mintegy felgyorsul az egyházi esztendő ritmusa. Alig két vízkereszt utáni vasárnap, majd hetvened, hatvanad, ötvened és máris – február közepén – itt a böjt. Jó, hogy így van; talán jogos ebben az Úristen időszerű üzenetét látni. Hektikus a társadalom, másfél évtizeddel a rendszerváltozást követően sűrűsödnek a társadalmi-politikai feszültségek. Ezeknek a gyökereit már nem lehet csak a múltban keresni. Az egyház tevékenysége is – tetszik, nem tetszik – egyre inkább részévé válik a csatározásoknak. Valljuk, vállaljuk az egyházi személyiségek közéleti szerepvállalásának, állásfoglalásának a szükségességét, de nem jó, ha háttérbe szorul az evangéliumi üzenet tolmácsolása. A látszólagos ellentmondást az oldja fel, hogy az egyház közéleti megnyilvánulásai – szavakban és tettekben – az evangéliumot kell, hogy hirdessék. A legrosszabb „megoldás” a hártás, a problémák szőnyeg alá söp-
rése az „amiről nem beszélünk, az nincs” elv jegyében.

A rendszeresen publikáló ember nemcsak megszokja, de igényli is a reflexiókat, szüksége van a visszajelzésekre. Az egyházi sajtó még mindig meglévő léphátrányát mutatja, hogy itt ritkább mind az egyetértés, mind a kritikus reflexió, fehér holló az építő, kulturált vita. Még rosszabb az olykor megjelenő ellentmondást nem tűrő, egyoldalú álláspont. Magam néhány éve a lelkészek válságáról írt cikkem egyik nem szerencsés mondata kapcsán érzékeltem ezt. Jellemző, hogy amikor azután lelkészi szaklapban kívántunk érdemi vitát folytatni a válságról, ez már nem volt érdekes, nem váltott ki visszhangot.

Nem véletlenül jutott mindez az eszembe. Az *Evangelikus Élet* szerkesztőbizottsági ülésén – éppen a böjt közelsége kapcsán – felvetették, hogy foglalkozni kellene a válással, illetve számos bioetikai kérdéssel, a fogamzásgátlástól az eutanáziáig. Szabad-e, érdemes-e? Az útmutatás iránti igény meglepte kétértelműen. De ha építő vita, sokoldalú megközelítés helyett idős emberek önigazoló deklarációi jelennek meg, annak nincs sok értelme. Mint ahogyan nincs a politikai kérdésekben tipikus, megkésett reakcióknak, az 1989 előtt elmulasztott kiállást kompenzálani próbáló hiábavaló mai törekvéseknek sem.

Talán érthető, miért kevés a visszajelzés, az építő vita.

Az országos missziói lelkész, *Szeverényi János* figyelmeztetett szeretettel, hogy az *Evangelikus Élet* január 9-i számában *Szembesítés* címen megjelent, a szenvedélybetegségekkel foglalkozó írásomban ismét megbillent az arány az orvosi és az egyházi vezetői megközelítés között. A teológia is elfogadja a drogozás betegség voltát, szükségesnek tartja az orvosi eszközökkel való gyógyítást, de hangsúlyozza a drogozás bűn voltát is. Ez – a missziói lelkész véleménye szerint – nálam nem kapott kellő kifejtést, pedig írok az evangélium gyógyító erejéről, ami ugyancsak jelentős bizonyíték a kór bűn volta mellett. Magam a vele folytatott beszélgetésben éppen erre is hivatkoztam. Hiába.

Talán a felgyorsult ritmus is szerepet játszott abban, hogy a januári írásokra máris több reflexió érkezett. Közülük most még egyet említek. Azért is, mert ez – mondhatni szokatlanul – a *Donáth László* evangélikus lelkész, országgyűlési képviselő tevékenységét becsülnék, nagyra értékelők köréből érkezett. Kifogásolták, hogy *Karácsonyi neurózis* című írásomban (*Evangelikus Élet*, január 2.), bírálva a karácsony előtt egy országos napilapban megjelent, öt egyházi személyiség által aláírt levél időzítését és hangvételét (a levél a történelmi egyházak politikai szerepvállal-

lását kritizálta – *A szerk.*) megemlíttem *Donáth László* nevét.

Bár tény, hogy lelkészünk is aláírta a levelet, készséggel elismerem kritikáim álláspontjának némi igazságtartalmát. Lévény, hogy a vitatott részben éppen azt fejtegettem, hogy bár ötven írták alá a levelet, azt feltehetőleg *Majsa Tamás* fogalmazta meg. A többi aláíró nem említi a cikkem. Nem mentségül, hanem magyarázatul közlöm a végül is szakmai ellentmondás kapcsán: a főszerkesztő vélte úgy, hogy ha már egy evangélikus lelkész is aláírta a levelet, említsük ezt meg. Ezért biggyesztette ezt oda zárójelben.

Számomra mind a szerkesztői, mind a kritikai álláspont ugyanarról üzen: *Donáth László* sokak elismerését és sokak kritikáját kiváltó munkássága nincs kellően kibeszélve az egyházban. Teljességében ezúttal sem vállalkozhatunk erre, legfeljebb megkérdőjelezhetjük a tisztázást. Bonyolítja a helyzetet, hogy kritika és elismerés is egyfelől a képviselői – ha tetszik politikusi –, másfelől a lelkészi munkát érinti. Magam – és talán ezt tudva nehezítetek rám a lelkész támogatói – igen pozitívan értékelem *Donáth László* lelkészi munkáját, azt a sajátos karizmát, amellyel a vigasztalás evangéliumát hirdeti, többek között a nehéz temetési szolgálatban, általában pedig a mai lelkészi tevékenység talán legexponáltabb területén, a lelkigondozásban.

Vannak, akik másként látják ezt, vitatják *Donáth László* egyes, a médiában közzétett teológiai tartalmú megnyilvánulásait. De úgy látom, hogy a kritikák zöme a politikai tevékenységével kapcsolatos. Érthető, hogy a politikailag a másik oldalon állók bírálják a választókerületében egyéni képviselőként immár háromszor megválasztott lelkészt, aki ugyan nem párttag, de az MSZP-frakcióban politizál. Az már nem biztos, hogy helyes, ha rajta kéri számon a kormányral kapcsolatos kifogásaikat. Az pedig igencsak etikátlan, ha azok a lelkész kollégák, akik bizalmasan a segítségét kérik különböző ügyekben, nyilvánosan a kritikusok közé állnak.

Tény, hogy a békásmegyéri lelkész kormánypartii és ellenzéki képviselőként egyaránt sokat tett egyházi ügyekben, de természetesen nem az egyházat képviseli a Parlamentben, és nem is az MSZP-frakciót az egyházban. Egy közösség, a közösség erejét az is minősíti, hogyan képes kezelni a megszokottól eltérő, de a közösség javára fordítható helyzeteket. Az egyetemes imahét megnyitó istentiszteletéről hazatérve írom e sorokat. Bár csak meghallgatásra találnának az imák, bár csökkenne az egyházat fenyegető talán legnagyobb veszély, a hipokrizis, bár igazi böjt köszöntene ránk!

■ FRENKL RÓBERT

Jogunk van a megszólalásra

Bölcskei Gusztáv: „Úgy kell élni, hogy a mindennapok hitelesítsék az istentiszteletek nagy, ünnepélyes szavait”

► **Ahogy korábban egy időben divat volt hazánkban a „szabadság kis köreiről” beszélni, ma talán azt tehetnének hozzá, hogy ugyanilyen fontos a „szeretet kis köreivel” való foglalatzkodás – nyilatkozta Bölcseki Gusztáv református püspök, a zsinat lelkes elnöke.**

– Ha megvizsgáljuk a mögöttünk hagyott esztendő, rögvést feltűnik, hogy a Magyarországi Református Egyház igen sok közéleti, politikai eseménnyel kapcsolatban hallatta a szavát. Akadtak kellemetlen ügyek is, mint például a Károli Gáspár Református Egyetem homoszexuális diákjának elbocsátása, amely – talán nem túlzás ezt állítani – valóságos hírdömpinget indított útjára. Így utólag milyen megszívlelendő tanulságai voltak az esetnek?

– Mindenekelőtt ne feledjük, hogy immáron két ítélet is született az ügyben. A hallgató ellenében jogerősen az egyetemnek adtak igazat, és a Háttér Társaság a Melegekért elnevezésű szervezet panaszát első fokon elutasította a bíróság. Belső tanulságként fogalmazhatjuk meg, hogy ami számunkra természetes, azt gyakran nem értik a társadalomban.

Így fordulhatott elő, hogy azonnal sajtóhír lett az esetből. Én úgy látom, hogy két dolgot rendszeresen rosszul táltak, így tett az esélyegyenlőségi és az oktatási miniszter is. Mindenekelőtt abban mutatkozott véleménykülönbség, hogy jogában áll-e egy homoszexuális beállítottságú hallgatónak egyházi intézményben felsőfokú tanulmányokat végeznie. Mi erre azt válaszoltuk, hogy természetesen jogában áll, éppen ezért ajánlottuk fel számára azt a lehetőséget, hogy teológus szakon diplomát szerezhessen.

Ettől azonban el kell választani az alkalmazás kérdését, hiszen az egyház saját törvényeiben igenis léteznek egyfajta megszorítások. Ebben az esetben arról van szó, hogy annak, aki református lelkész szeretne lenni, meg kell felelnie bizonyos feltételeknek. Hogy egy példával éljek: egyházi alkotmányunk előírja, hogy egy református lelkésznek csak református vagy evangélikus házastársa lehet. Korlátozza ez az illető jogait? Kétségteljesen igen, de ne feledkezzünk el arról, hogy aki igent mond erre, önként vállalja a szóban forgó kötelezettséget. Tulajdonképpen maga az önkéntes vállalás legitimizálja a szabályozást. Az egyház és az állam szétválasztása többek között azt is jelenti, hogy ez utóbbit nem írhatja elő nekünk, hogy a saját ügyeinkben milyen belső kritériumokat állítsunk fel. További tanulsága volt az ügynek, hogy a sajtóhírek hatására védekezése kényszerültünk, pedig az egyetem vezetése semmilyen törvénybe ütköző cselekedetet nem követett el. Meg kell fogalmaznunk önmagunk számára, hogy kik vagyunk, mit akarunk, és ezt kétségteljesen hatékonyabban kell megjelenítenünk a médiában is.

Végül, de nem utolsósorban emberi vonatkozása is van a történeteknek. A szóban forgó fiatalember nem az egyetem vagy az egyház, hanem az öt pár hétre reflektorfénybe állító, majd magára hagyó média áldozata.

– A történelmi egyházak közös szándéka megmutatkozott egy másik fontos ügyben, az egyházi oktatási intézményeket sújtó megszorító intézkedésekkel kapcsolatban is. Hogyan illeszkedik bele ez az esemény a rendszerváltozás óta eltelt időszak történetébe?

– Évről évre visszatérő kérdés a Parlamentben, hogy a költségvetésből miért kell ilyen vagy olyan mértékű támogatást folyósítani az egyháznak. A jelenség tehát eddig is létezett, a kérdés ideológiailag azonban kétségteljesen új elem. Mi tagadás, ettől valóban elszoktunk az elmúlt években. Sajnos a sajtóban többször is megjelent az a vélekedés, hogy az egyház túlságosan is nagy befolyással rendelkezik. E cikkek szerint mindez ahhoz vezethet, hogy jól működő, jól felszerelt intézményeinkben végbemegegy majd a magyar fiatalok agymosása, ideológiai beprogramozása. Ebben érzem én az új elemet. Ilyesfajta érvekkel a

rendszerváltozás óta nem támadtak bennünket. Szorosan kapcsolódik ehhez az a kíváncsi, hogy az egyház ne politizáljon, közéleti kérdésekben ne nyilvánítson véleményt, inkább vonuljon vissza a templom falai közé. Ha azt kérdezzük magunktól, hogy mi ennek a célja, akkor a költségvetési vonatkozásokat azonnal kizárhatjuk. Talán inkább az lehet a háttérben, hogy a kisebbik kormány párt, a Szabad Demokraták Szövetsége antiklerikális kultúrharccal próbál szavazatokat gyűjteni. Ezt az uniós választások alkalmával is tapasztalhattuk, amikor óriásplakátokon mérlegették, hogy többet ér-e az egyházi isko-

FOTÓ: BARCZA JÁNOS

lába járó ember a másikkal. Bevált receptről van szó, de ettől függetlenül nagyon veszedelmes ez a fejlemény. Nem lenne szabad átlépni ilyen határokat, hiszen senkitől sem szabad elvitatni véleményformálási jogát, bármely kérdéstről legyen is szó.

Fontos, hogy mindezt leszögezzük, hiszen akadt már példa arra a történelemben, hogy a politika a saját céljaira kívánta felhasználni az egyházakat. Akik attól féltenek bennünket, hogy nem az Istenhez vezető utat hirdetjük az embereknek, azokat megnyugtadjuk: de igen, ezt is tesszük, hiszen ez a feladatunk. Ha azonban modern, demokratikus, európai példákra hivatkozunk, akkor láthatjuk, mi történt például a rajnai egyház zsinatán. Nemrégiben tértem vissza Németországból, ahol azt tapasztaltam, hogy az ott megszólaló politikusok magától értetődőnek tartják az egyház véleményformálását bármely kérdésben.

A menekültüggyel, a munkanélküliséggel, a költségvetési ügyekkel kapcsolatos megszólalás jogát senki sem vonja kétségbe, sőt éppen ellenkezőleg, a társadalmi párbeszéd részének tekintik. Azt kívánom a mai magyar közélet szereplőinek, hogy ne essenek az ideologizálás csapdájába. Nekünk jogunk van a megszólalásra. Tényleges hatalmunk egyébként sincsen, hiszen a törvényhozó, végrehajtó, bírói feladatokat értelemszerűen mások látják el. Ami pedig a történet végkimenetelét illeti: mi tagadás, fellelgettünk, amikor megszületett a parlamenti döntés. A jelenlegi helyzet kedvezőbb a kiindulópontban vázoltnál, most „csak” arra kényszerültünk, hogy saját költségvetésünkben átcsoportosítsunk egyes tételeket.

– Nem érzi-e személyes kudarcnak Püspök úr, hogy az állampolgárságról szóló népszavazáson végül is a „nem” szavazat győzött, holott a történelmi egyházak vezetése – így a református is – éppen az ellenkezőjére buzdított?

– Nem tartozom azok közé, akik megpróbálják megmagyarázni, hogy végül is sikerrel járt a kezdeményezés. Aki találkozott azóta határon túli magyarokkal, az pontosan tudja, mi gondolkodnak maguk az érintettek. December 5-én együtt vártuk a népszavazás eredményének kihirdetését határon túli püspökökkel, főgondnokokkal. Mi tagadás, lehangoló búcsúra kényszerültünk. Aztán karácsony előtt Kolozsváron ismét találkoztunk, és megpróbáltuk feltárni a sikertelenség okait. Én a magam részéről azt gondolom, hogy le kell vonnunk a tanulságokat, és tovább kell mennünk

az úton. A református identitás egyik sajátossága az a hit, hogy bár a dolgok néha nem úgy alakulnak, mint reméltük, mégis újra és újra neki kell rugaszkodnunk a feladatainknak. Rögtön a népszavazás után szakértői véleményekkel alátámasztott indítványt nyújtottunk be az országgyűlés elnökének. Meggyőződésünk, hogy a történet ellenére a magyar parlamentnek erkölcsi kötelessége megalkotni a kettős állampolgárságot lehetővé tevő törvényt. A szomszédos országokban is megtették ezt könnyebb felhajtás nélkül. Azt is tervezzük, hogy tavasszal viszonyozzuk határon túli lelkesítársaink látogatását; ezzel is

erősíteni próbáljuk intézményes és személyes kapcsolatainkat. Mindenképpen jelentős eredménynek tartom, hogy a magyarországi szolgálat révén kapcsolatba kerültek, új ismeretségeket kötöttek a határainkon belül és az azokon túl élő magyar reformátusok. Éppen ezért továbbra sem tartjuk pártpolitikai kérdésnek a határon túli magyarok helyzetét, hiszen az összetartozás, a közös felelősségvállalás valójában túlmutat rövid távú érdekeken, parlamenti ciklusokon és kormányzati elgondolásokon. Olyan időszakban élünk, amikor a nemzeti gondolat fontosságát nálunk nagyobb európai népek is kezdik felfedezni. Az egész világot átszövő globalizáció ellenében szükség van a saját közösségünk megerősítésére, hiszen egyébként könnyen átszaphatnak rajtuk olyan változások, amelyekkel szemben tehetetlenek vagyunk.

Tudatosan kerültük a bűnbakkerecsét, a másra mutogatást, de miután több jelzés érkezett, hogy a népszavazás eredményében csalódottak nevében kövessük meg a határon túliakat, megtettük. A szimbolikus gesztusok már csak azért is fontosak, mert figyelmeztetik a felelősségükre a jogi kereteket kialakító embereket.

– Létezik az egyházon belül is egy olyan közkeletű felfogás, hogy a szervezeti megújulás, a reform elengedhetetlenül fontos. Hogyan lehet a gyülekezeti életben új formákat meghonosítani, és miként kívánják azokat tartalommal megtölteni?

– A reformáció óta alapvető igazság, hogy az egyházat szüntelenül meg kell újítani. Minden igehirdetésnek, minden istentiszteletnek ilyen értelműnek kell lennie. Nem szabad unalmas istentiszteleteket tartani, de ugyanakkor nem kell mindenáron a feltűnést sem keresni. Aligha elegendő pusztán érdekesnek lenni – ez kétségteljesen rövid távú stratégia. Fontos, hogy olyan lelképásztoraink, presbitereink legyenek, akik hitük átadásával, megvállalásával, a változhatatlan üzenet alkalmazásával újdonságot tudnak adni. Ha úgy tetszik, ezen áll vagy bukik az ügy. Ha egy gyülekezet úgy formálja az istentiszteletet, hogy az emberek közösségre leljenek, az sokkal fontosabb, mint a naponként vagy hetenként változó formák. A változás csak a saját közösségeink megerősödésével képzelhető el. Ugyanakkor szembe kell néznünk a gyülekezeteinkben meglévő valós lelki, gazdasági helyzettel is.

– Pontosan mely területeket érinti ez a megújulási szándék?

– A közösségi élet egyik legfontosabb

területe a család; nem véletlen, hogy a zsinat a 2005. esztendő feladatául ennek a körüljárását tűzte ki. Ahogy korábban egy időben divat volt hazánkban a „szabadság kis köreiről” beszélni, ma talán azt tehetnének hozzá, hogy ugyanilyen fontos a „szeretet kis köreivel” való foglalatzkodás. Nem akarjuk idealizálni a családot, hiszen elég csak a Szentírást felülni, hogy erőszakkal, veszekedéssel, testvérgyilkossággal találkozunk. A Biblia valójában nagyon is realista, és a kereszténység is magában hordozza ezt a gondolkodásmódot.

A család kérdése mellett elengedhetetlenül fontosnak tartom a lelképásztorok képzését. Egyháznak a kezdetektől végzi a felnőttképzést, de ahhoz, hogy ez valóban átütő erejű legyen, a jó szándék mellett szakértelemre is szükség van. Amikor a különböző ügyekről beszélünk, halkan jegyezzük meg, hogy a mögöttünk hagyott esztendőben kevésbé látványos, de rendkívül fontos eredményeket is elértünk. Megrendeztük például a magyar református iskolák találkozóját tizenháromezer résztvevővel, gyerekekkel, szülőkkel, pedagógusokkal. Az országban sok ezer fiatal mozgattak meg a különböző ifjúsági rendezvények. Jelentős lépésnek tartom, hogy felépítettünk és átadtunk egy cigány közösségi házat, vagy hogy a lelkészeink ott vannak a börtönökben, a kórházakban. Az elmúlt esztendőben bebizonyítottuk, hogy anyagi értelemben is felelősséget vállalunk a határon túli magyar református intézményekért. Hosszan lehetne sorolni az eredményeket, de ami mindennél fontosabb: úgy kell élni, hogy a mindennapok hitelesítsék az istentiszteletek nagy, ünnepélyes szavait. Hisszük azt, hogy az egyház által képviselt értékek alapján értékes, szép életet lehet élni, és meg kell mutatnunk a körülöttünk élőknek, hogy nem magunkért, hanem a segítségre szorulóknak dolgozunk. Ha tehát gyülekezeteinkben erősödik a református öntudat, akkor jó úton járunk, de azt is meg kell mondanom, hogy akad még bőven tennivaló. Többet kell törődnünk például a belső kommunikációval, azzal, hogy a zsinatból kiinduló elképzelések átláthatóak és megismerhetőek legyenek, és fordítva: a nagyobb közösségek fogadjanak be egyéni elképzeléseket is.

Mindenknek eléréséhez sokat kell beszélgetnünk Istennel, önmagunkkal és egymással. A klasszikus kép szerint az egyháznak az a dolga, hogy legyen kész a vitorla, amelybe a lélek szele belekapaszkodik, s akkor halad a hajó. A szelet persze nem mi fújjuk, de kézben tarthatjuk a vitorlát. Azt hiszem, ennek a helyzetnek a megteremtése a dolgunk.

– Püspök úr, Ön hivatalából fakadóan immáron évek óta ingázik Budapest és Debrecen között. Hol érzi igazán otthon magát?

– Az én gyülekezetem Debrecenben van, a hivatal viszont Budapesten. Azt gondolom, hogy az embernek szüksége van egy olyan gyülekezetre, ahol igazán otthon érzi magát. Németh László egyszer azt mondta, hogy számára az Isten a szilabálházi templomban lakozik. Mély gondolat ez, hiszen aki nem tartozik egy gyülekezethez sem, gyökértelemmé válik. Azt sem szabad elfelejteni, hogy az igehirdetőnek is szüksége van igehallgatásra, hogy abból erőt merítsen feladatai elvégzéséhez. Ami az én munkámat illeti, általában bizom abban, hogy kevesebb hivatali, adminisztrációs feladatom lesz, de az elmúlt év a megszokottnál is kuszábbra sikerült. Nagy bátortást ad, amikor a kritikai megjegyzések mellett gyakran elhangzik az is, hogy bizonyos ügyeket sikerült kimozdítani a holtpontról. Az egyházi viszonyok természeténél fogva az eredmények nem azonnal látszanak meg, de ettől függetlenül léteznek. Hálás vagyok, hogy Debrecenben és Budapesten egyaránt olyan munkatársakkal dolgozom együtt, akikkel bármit meg lehet osztani. Ha a már említett „szabadság kis körei” találkoznak a „szeretet kis köreivel”, akkor biztos vagyok abban, hogy még hatékonyabban sikerül egyháznak javát szolgálni.

■ SZENTESI ZÖLDI LÁSZLÓ

Hangfogó nélkül

A Keresztény–Zsidó Társaság újívi sajtótájékoztatója

► **Az 1991-ben alapított és azóta megszűnés nélkül sikeresen működő Keresztény–Zsidó Társaság – mondhatnánk – túl van a bar-micvón, és kezdi kinőni az általános iskolát. Ez derült ki az idei év első összejövetelén, amelyet január 17-én a Deák téri evangélikus templom emeleti helyiségében tartottak, összekötve az immár hagyományos év eleji sajtótájékoztatóval, tehát kamerák keresztültűzében.**

Varga Béla a KZST elnöksége részéről – mindenkinek boldog új évet kívánva – üdvözölte a termet megtöltő megjelenőket, akiket barátainak nevezett. Visszatekintve a 2004. évre a hazai és külföldi kapcsolatok erősödését és a zsidó-keresztény-izslám vallástudományi előadások megindulását jelölte meg fő eredménynek. Ez a szabadegyetem hat szemeszterből áll, amelyek mindegyike önálló témakört tárgyal, azaz bármelyik szemeszterben be lehet kapcsolódni az előadásokba; az új hallgatók nyelvi bevezetőn vehetnek részt. Az első szemeszter a három világvallás kialakulását vizsgálta, a történeti rész sikeres befejezése után, januárban kezdődött második pedig már a *Hitvilág* címet viseli, és a valósi alapkérdésekkel foglalkozik. Az előadásoknak továbbra is az Erzsébetvárosi Községi Ház díszterme ad otthont keddenként.

A KZST főtitkára Vallási és politikai szelsőségek 2004-ben Magyarországon címmel az elmúlt év néhány vitát kavarázó eseményéről számolt be. Mel Gibson filmje, az egyházak megnyilatkozásai, a velük kapcsolatos hivatalos és nem hivatalos állásfoglalások egyaránt helyet kaptak ebben a rövid, de nyíltan fogalmazó előadásban. Szécsi József felszólította a hallgatókat, hogy ne pártok szerint gondolkodjanak, mert az veszélyeket rejt magában.

Jakab Attila katolikus teológus a decemberi népszavazás tanulságait vontala, szintén nyílt és sarkos megállapításában. Az Erdélyből érkezett előadó egy 1985-ös Kányádi-idézetrel („nem kellünk mi testvér sem itten sem ottan...”) vezette be keserű hangú áttekintését, elsősorban a határon túli magyarság helyzetéről, a „szétfeljóról”. Figyelmeztetett az immár kétszáz bejegyzett hazai egyház csökkenő befolyására. Prognosztizálta, hogy az állampolgárság és a nemzeti hovatartozás a jövőben el fog válni egymástól, és egymás jobb megismerésére szólított föl.

Németh Pál református lelkész arról beszélt, hogy milyen az iszlám jelene Európában és Magyarországon. Adatokkal bizonyította, hogy az előadás címében használt „jelen” napjainkat jelenti, különösen ha a nyugati nagyvárosok statisztikáit nézzük. Részletesen szólt a három hazai iszlám egyházzal, amelyeken kívül muszlim alapítványok is működnek Magyarországon.

Végül az előadások és az újívi koccintás után kötetlen beszélgetéssé alakult a tanácskozás.

■ RÓBERT PÉTER

Fizessen elő lapunkra!

Előfizetési díjak belföldön:

negyed évre	2132 Ft
fél évre	4264 Ft
egy évre	8528 Ft

Evangelikus Élet

JANUÁR 22. – A MAGYAR KULTÚRA NAPJA

Reményik Sándorra emlékezünk

Tavaly december 17-én nyílt meg és 2005. május 15-ig látható a Petőfi Irodalmi Múzeum új kiállítása – mint a múzeum igazgatóhelyettese fogalmazott megnyitóbeszédében – karácsonyi ajándékképpen. A karácsonyfa mellett tartott megemlékezésen Csorba Csilla kiemelte Reményik Sándor költészetének vezérlő eszméit: a hitet, a szeretetet és az Istenbe vetett bizalmat. A 20. század egyik legjelesebb evangélikus költőjét éppen ezért hosszú időn keresztül nem szólaltathatták meg hazánkban. Titokban olvasták, az iskolákban legfeljebb néhány elszánt tanár említette meg egy-egy versét. A nagyközönség még ma is jelentőségéhez mérten kevésbé ismeri őt és költészetét.

A kiállítás ötlete Ratzky Ritától, az intézmény főigazgatójától származott. Ő állította össze a megnyitónépszerűség programját is, amelyre meghívták a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Magyar Irodalomtudományi Tanszékének vezetőjét, Egved Emesét és Dávid Gyula irodalomtörténészt. Előadásukban mindketten hangsúlyozták, hogy Reményik Sándor költészete meghatározó jelentőséggel bír a nehéz sorsú erdélyi magyarság mai életében is.

A szűkös kiállítási termet a kolozsvári evangélikus templom belsejét idéző kellekkel rendezték be. Az oltárasztalon a Reményik-ünnepségek műsorai láthatók, a költő kéziratjai, az Erdélyi Helikon és a Pásztortűz egyes számai pedig a templompadok mellett, vitrinekben tekinthetők meg. Különösen érdekes Reményik Sándor 1907–1908-ból származó érettségi fotója a kolozsvári kollégiumból.

■ BERÉNYI ZSUZSANNA ÁGNES

A Petőfi Irodalmi Múzeum Budapestén, az V., Károlyi Mihály utca 16. alatt található.

1924 januárjában, a trianoni amputáció első döbbenete után Sík Sándor piarista pap költő, a neokatolikus irányzatú irodalom művelője ezt írta Reményik Sándornak:

Testvér!

Mikor először hallottam a hangodat, azt mondtam: Hála Istennek, az új magyar harag és a magyar lelkiismeret megtalálta a szót!

Mikor másodszor hallottalak, azt mondtam: Hála Istennek, Erdély szíve megszólalt!

Mikor harmadszor hallottalak, azt mondtam: Itt ember szól! Itt lélek szól! Hála legyen az Istennek!

A lélek hallja a lelket.

Testvéri szeretettel

(Budapest, 1924. január 22.)

Sík Sándor

A lélek hallja a lelket. A magyar lélek mindig, akkor és azóta is érzékenyen rezonál Reményik Sándor költészetére.

A nagy történelmi omlásra, az első világháborút követő hatalmi, területi változásokra ő reagál először a végeken. Végvári aláírással jelennek meg kötetei 1919-ben és 1921-ben Budapesten Segítsétek! Hangok a végekről és Mindhalálig címen. A versek a közhangulatot erős nemzetvédő felhanggal formázták: ország nincs, de vannak magyarok, itthon kell maradni, nem szabad elfelejteni, nem szabad az új hatalomnak kezét adni. Ezek a hangok tagadhatatlanul egy önvédelmi nemzet-tudatból fakadtak, kiváltották az egyharmadára csonkított ország „Nem, nem, soha!” tudatát. Ahogy lehet című versének keletkezési körülményei még érthetőbbé teszik mondanivalóját. Ez a verse Nagyváradon született. Ott-tartózkodása idején levelet írt dr. Filip Gyulának, a kolozsvári református kórház főorvosának. Megcímezte, és az állomás melletti postahivatalba vitte. Megkérte a szolgálatot teljesítő kisasszonyt, tegyen bélyeget a levélre. A kisasszony megnézte a címezést, és azt mondta: „Ez így nem lehet.” Kihúzta Kolozsvárt, és a helyébe írta: „Cluj”; kihúzta a református kórházat és a helyébe írta: „Spitalul Reformat”. Amikor a költő visszatért a szanatóriumba, háborgó lelkeből negyed óra alatt megszületett a vers.

Fogcsikorgató türelemmel
Összeszorított szájjal,
Krisztus-követő bús próbálkozással,
Majd daccal, lobbanóval,
Fojtott igével és visszanyelt szóval,
Tenyérrrel, mely sima örökké,
Csak a zsebben szorul ököllé –
Keserű, tehetetlen nevetéssel
Nem csodálkozva már – és csodálkozva mégis,
Hogy rajtunk ez is, az is megesett:
Hordozzuk, testvéreim, ezt a hordhatatlan
Kínszenvedést, virágzó életet,
Ahogy lehet...

Hírnevét elsősorban nem a saját nevének megjelent versei alapozták meg, hanem a Végvári aláírásúak. Ezek a versek az összeomlás utáni legelső idők leghatalmasabb szellemi dokumentumai. Az akkor még csak szűk körben ismert költő hazafias versei kézzel jáltak, először csak Erdélyben, azután a legromantikusabb utakon átkerültek Magyarországra, Délvidékre, a Felvidékre, majd német fordításban külföldre, sőt a versailles-i konferencián is ezek a versek izgattak az ország feldarabolása ellen.

Magyarországra a költő barátai, közöttük Fogarasi Vilmos, Imre Kálmán, Schneller Károly és vasutasok, későbbi kiutasítottak vitték ki ezeket a verseket, amelyek hihetetlen gyorsasággal terjedtek el a régi Magyarország területén. Ható részeseivé váltak a magyar nemzeti gondolat szolgálatának és öntudatosításának. A verseket azután dr. Imre Sándor gyűjtötte össze, és Raffay Sándor evangélikus püspök adta ki.

Reményik Sándor már életében megérte azt, hogy Végváriként nemzeti költészetünk legnagyobbjai között emlegették. Tagjai sorába választotta a Kisfaludy és a Petőfi Társaság. Megnyerte a Petőfi Társaság díját, két ízben a Baumgarten-díjat, tagjává választotta az Erdélyi Irodalmi és a marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság, a soproni Frankenburg Kör. Halála után kapta meg a Magyar Tudományos Akadémia nagydíját.

A költő – Reményik Károly építész-mérnök és Brez Mária Kolozsvárt meglepetett, dobosinai születésű szülő fia – 1890. augusztus 30-án született Kolozsvárt. Evangélikus elemi után középiskolai tanulmányait a kolozsvári református főgimnáziumban végezte. Felsőfokú tanulmányait ugyancsak Erdély fővárosában, a Ferenc József Tudományegyetem jogi fakultásán kezdte meg. Négy éven át volt hallgatója, azonban utolsó szigorlatát már nem tette le.

A református kollégiumban, de főképp az egyetemen szövdtek kedves barátságai, többek között Olasz Lajossal és a későbbi híres íróval, Makkai Sándor református püspökkel. Velük később a kisebbségi életben újra találkozott komoly nemzetépítő munkában. Egyetemi hallgató korában került Prohászka Ottokár, a neves székesfehérvári katolikus püspök könyveinek hatása alá. Reményik, a költő a magányos Vajda Jánost, a „fonák igén” elvésző Juhász Gyulát, a „lélektől léleki” Tóth Árpádját és a szenvedésen kifogó Babits Mihályt érezte legközelebb magához.

Kötetei megjelenése előtt is – gimnazista korától kezdve – feltűnt már írásai- val, irodalmi érdeklődésével. Az 1908-as kollégiumi értesítő szerint nyolcadikos korában jelentős jutalmat is kapott a „magyar irodalomban tanúsított kiváló előmenetelért”, és pedig negyvennégy koronát a Waller-féle alapítványtól. Egyetemi éve alatt is sűrűn jelentek meg írásai. Költeményt először az Új Idők közölt tőle 1916-ban. 1918-tól állandó munkatársa az Erdélyi Szemlének, és 1921-ben az ő szerkesztésében indul meg az Erdélyi Szemléből átalakult Pásztortűz, amelyet a legnehezebb időben szerkesztett. Körülötte és a Pásztortűz körül alakult ki az erdélyi irodalom.

Reményik Sándor életét egymásra hatóan két tényező határozta meg: keresz-

ténysége és magyarsága. Az iskolában tanult történelmi és irodalomtörténeti anyaghoz járult a családi környezet, amelyben jellemet formálóan élt a negyvennyolcas szabadságharc eleven emléke. Reményik Sándor dédapja anyai ágon Pákh Mihály evangélikus püspök volt, aki a szabadságharcban hozott debreceni, a Habsburgokat detronizáló határozatot kihirdette, és akit ezért halálra ítélték. Ezen ítéletet később kegyelmi határozattal kufsteini várfogságra változtatták.

Így a szabadságharc története mellett családi örökségképpen a szabadságharc nemzeti irodalma is eleven birtokává vált a rendkívül gondosan nevelt, fejlődő fiúnak. Édesanyja nemcsak szeretete az irodalmat, hanem finom értője is volt. Később költő fiának nem egy versét oly tökéletes formában fordította németre, hogy szívesen közölte az erdélyi szászok igényes transzszilván folyóirata. A szülői ház magas és választékos kultúráltsága adott módot arra is, hogy németül, franciául és angolul tanuljon.

A békediktátum kihirdetése után elhallgatott. A magányosság szigetére vonult. Ez a Reményik – a Végvári-versek után – szenvedő, törődő, halk hangú ember. Persze belső töprengéseit, legbelőbb érzéseit is a nagy megrendülés élménye színezi. Jöbi szenvedésekben volt része, hónapokot töltött szanatóriumokban, és a húszas évek derekától úgy érezte, hogy népe felmorzsolódása is elkerülhetetlen. De azért mindig az életet hirdette. Emberileg is nagy tett volt az élete: reménytelenül is csillagokkal népesítette be az erdélyi éjszakákat. Ha nem lesz több iskolánk című verse több mint illusztráció, egy nép élni akarás-vágyának szimbóluma.

Ez a Reményik Sándor már a transzszilvanizmus lírai képviselője volt. Számot vetett a kisebbségi létezéssel: mindig lesz, míg lesznek államok, amelyekben jelentős számmal élnek más nemzeti hagyományú népek. Vallotta a transzszilván elvet: „Állam és nemzet nem szükségképpen egy, sőt a nemzet államtalan formája mélyebb, tisztább, bensőségesebb, keresztényibb, etikáltabb lehet, mint az állami, tehát politikai formája.” Feladatának látta az adott államkeretben a kisebbségi emberhez méltó elhelyezkedésért való küzdelmet, és megfogalmazta a humánus és az erkölcs által diktált feladatokat.

Vallásossága tipikusan evangélikus. A simul iustus, simul peccator lutheri tézis, az egyszerre bűnös, de ugyanakkor – Krisztus váltsága révén – megigazult ember feszültségében élt. Jó ember volt a szó igaz értelmében, mások mértéke szerint példakép; mégis maga magával mindig elégedetlen. Egyik versében, az Amikémi mi is megbocsátunk kezdetűben így vall:

Engem az Isten önmagammal vert meg:

Tűzostort font a gondolataimból
S minden idegszálamból kancsukát,
Hogy verje, verje, verje és gyötörje,
És méltón meggyötörni mégse tudja
A lelkem soha, soha önmagát.

Engem az Isten önmagammal vert meg,

Tűzostort font a gondolataimból
S minden idegszálamból kancsukát.

Verséiert és szenvedésekben tisztult léteért szerették őt értő kortársai, és emlékezünk rá mi is. A formának nála nagyobb mesterei is voltak a magyar lírában, de nem volt senki, aki nála több gondolatot, érzést pendített volna meg Petőfin kívül. S túl a költészetben, magatartást is jelentett Reményik Sándor. Sorsvalláló volt.

Ötvenegy éves korában, 1941. október 24-én Kolozsvárt halt meg. Városa mint a magyar nemzet halottját temette az evangélikus templomból. A Házsongárdi temetőben nyugszik. Sírkövén ez áll: „Egy lángot adok, ápdol, add tovább.”

■ PÁTKAI RÓBERT

(Angliai Magyar Tükör, 2004. december)

Eredj, ha tudsz!

Egy szívnek, mely éppúgy fáj,
mint az enyém

Eredj, ha tudsz...

Eredj, ha gondolod,
Hogy valahol, bárhol a nagy világon
Könnyebb lesz majd a sorsot hordanod,
Eredj...
Szállj mint a fecske, délnek,
Vagy északnak, mint a viharmadár,
Magasából a mérhetetlen égnek
Kémleld a pontot,
Hol fészekrakó vágyaid kibontod.
Eredj, ha tudsz.

Eredj, ha hittelen

Hiszed: a hontalanság odakünn
Nem keserűbb, mint idebenn.
Eredj, ha azt hiszed,
Hogy odakünn a világban nem ácsol
A lelkedből, ez érző, élő fából
Az emlékezés új kereszteteket.

A lelked csillapuló viharának
Észrevélen ezer új hangja támad,
Sívít, sikolt,
S az emlékezés keresztjéire
Teged feszít a honvágy és a bánat.
Eredj, ha nem hiszed.

Hajdanában Mikes se hitte ezt,
Ki rab hazában élni nem tudott
De vállán égett az örök kereszt
S egy csillag Zágón felé mutatott.
Ha estéknél a csillagok
Fürödni a Márvány-tengerbe jártak,
Meglátogatták az itthoni árnyak,
Szelid emlékek: eszeveszett hordák,
A szívét kitepték.
S hegyeken, tengereken túra hordták...
Eredj, ha tudsz.

Ha majd úgy látod, minden elveszett:
Inkább, semmint hordani itt a jármot,
Szórd a szeleket minden régi álmot;
Ha úgy látod, hogy minden elveszett,
Menj őserdőknél, tengereken túlra
Ajánlani fel két munkás kezéd.
Menj hát, ha teheted.

Itthon maradok én!

Károgya és sötéten,
Mint téli varjú száraz jegenyén.
Még nem tudom:
Jut-e nekem egy nyugalmas sarok,
De itthon maradok.

Leszek örülő szű az idegen fában,
Leszek az alj a felhajtott kupában,
Az idegen verben leszek a méreg,
Miazma, láz, lappangó rút féreg,
De itthon maradok!

Akarok lenni a halálharang,
Mely temet bár: halló fülekbe eseng
És lázít: visszavenni a mienk!
Akarok lenni a gyújtósinór,
A kanóc része, lángralobbant vér,
Mely titkon küszik tíz-száz évekig
Hamuban, éjben.

Míg a keservek lóporához ér
És akkor...!

Még nem tudom:
Jut-e nekem egy nyugalmas sarok,
De addig, varjú a száraz jegenyén:
Én itthon maradok.

1918. december 20.

Hitünk titkai

▶ Az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület 2005 tavaszán *Hitünk titkai – Teológia Luther nyomán – mindenkinek* címen tart előadás-sorozatot. A teológiát a hitről való gondolkodásnak tekintjük, tehát azt mondjuk, hogy a teológia elsősorban nem szakma (persze bizonyos mértékben az is), még kevésbé egy elit társaság tudománya, hanem végső soron minden hívő ember teológusnak tekinthető. Az egyes hívőn múlik, hogy értelmével mennyire édekezik a sokszor észrevétlenül jelentkező kísértés ellen, hagyja-e, hogy hitében elkényelmesedjen, elpuhuljon, vagy könnyedén, sokszor felelőtlenül csak régi paneleket recitáljon, így kitéve magát annak a veszélynek, hogy mondanivalója a világ számára hiteltelenné és erőtlenné válik, hogy aztán e mondanivaló hiányát éppen e világi szenvedélyek által próbálja meg pótolni.

A teológusi lét, a teológusi egzisztencia mindenekelőtt habitus, magatartásmód. Istent nemcsak teljes szívünkkel, lelkünkkel, hanem elménkkel is szeretnünk kell. A teológia az egész egyház tudománya. A 16. században azért győzhetett a reformáció, mert hitünk tanítását, a teológiát káték formájában kivitte a néphez. Hitünk alapvető kérdéseiről tehát beszélünk kell. Tudnunk kell kezdeni, tudnunk kell válaszolni, s tudnunk kell még jobb kérdéseket feltenni. De persze csak akkor, ha kérdésfeltevésünket nem a paradicsomi kígyó „Valóban ezt mondta?” cinizmusa motiválja, hanem az a vágy, hogy Isten országának igazságát még jobban megismerhesünk, s annak titkát még nagyobb odaadással szemlélhessük.

Ezzel el is érkeztünk a sorozat címéhez: *Hitünk titkai*. A katolikus liturgiában hallhatjuk ezt a kifejezést: „Íme, hitünk szent titka.” Mi, a Bibliát szerető és olvasó protestánsok jól tudjuk, hogy a „titkok az Úrét, a mi Istenünkét, a kinyilatkoztatott dolgok pedig a mieinkét és a fiainkét mindörökké” (5Móz 29,29). Szeretjük azt a fényt és világosságot, amelyet a Szentírásból kapunk, de gyakran elfeledkezünk arról, hogy maga a Szentírás tárja fel számunkra, hogy hitünk legnagyobb kérdései titkok maradnak. A felvilágosítás nyomán mi a racionalizmus gyermekei is vagyunk, ezért hajlamosak va-

gyunk mindent értelmünk segítségével megmagyarázni. Nem tiszteljük eléggé hitünk titkait, amelyek előtt csak levetett saruval jelenhetünk meg – itt minden emberi okoskodásnak, beszédnek el kell hallgatnia.

Sorozatunk előadói arról fognak majd szólni, hogy Isten rejtőzködő és kinyilatkoztató lény, a testté léte, a kereszthalál, a feltámadás és az új élet, a kereszt formájú egyház s a végidő egyaránt misztérium. Mindezek hitünk titkai. Ám ahhoz, hogy e titkokhoz eljussunk, kérdeznünk, beszélünk, „teologizálnunk” kell. Kicsiknek és nagyoknak, egyszerű hívőknek és neves teológusoknak egyaránt arra van szükségük, amit a Zsidókhoz írt levél szerzője Isten beszéde alap-elemeinek (Károli fordítása szerint kezdő elemeinek) nevez (Zsid 5,12). Ezek a kezdő elemek egyszerre a legegyszerűbb és a legbonyolultabb dolgok.

Az e félelvi program kezdetekor eddigi órálló, vigyázó, hitvalló szolgálatunkat egy újabb biblikus kép árnyalásával gazdagíthatjuk: „Isten titkainak sáfárai” is szeretnénk lenni Pál apostol megbízása alapján (1Kor 4,1). Jézus az evangéliumokban többször beszélt a tanítványoknak Isten országának titkairól (Mt 13,11; Mk 4,11; Lk 8,10). A „misztérium” kifejezést az Újszövetségben Pál apostol használja a leggyakrabban, különösen az efezusiakhoz és a kolosséiakhoz írt

leveleiben. Ez a titok mindenekelőtt Isten kegyelmének Pál apostolra bízott oikonomiájára, „sáfárságára”, „üdvrendjére”, „üdvháztartására” vonatkozik (Ef 3,2). Pál küldetésének tartja – mint írja is –, hogy „világossá tegyem mindenki előtt, mi ama titok megvalósulásának a rendje, amely el volt rejtve öröktől fogva Istenben, mindennek teremtetésében” (Ef, 3,9). Tudjuk, hogy Pál apostol Krisztus és az ő egyházának kapcsolatát mint vőlegény és menyasszony kapcsolatát nevezte „felette nagy titok”-nak (Károli-fordítás, Ef 5, 32). Ezt tévesen a házasságra vonatkoztatták a jelölőnek tulajdonítván azt, ami a jelölőre vonatkozik. Róm 11,25-ben Pál Izrael és a pogányság sajátos üdvörtörténeti kapcsolatát nevezi misztériumnak, azaz titoknak, a kolosséiakhoz írt levélben pedig egyszerre szól az Isten által elrejtett titokról (1,26–27), amelynek feltárása óréa bízott, valamint Krisztus titkáról (2,2; 4,3). A Timóteushoz írt első levélben pedig a diakónusokkal kapcsolatban azt írja, hogy olyan emberek legyenek, „akikben megvan a hit titka tiszta lelkiismerettel” (3,9).

Január 13-án dr. Garádi Péter áhítata után a sorozat nyitóelőadását e sorok írója tartotta *A rejtőzködő és a kinyilatkoztató Isten* címen, rámutatva arra, hogy Luther írásaiban milyen gyakran jelenik meg Isten úgy, mint aki maszkot visel, mint aki elrejtje önmagát az ember elől éppen azért, hogy kinyilatkoztassa önmagát. Isten „önmaga ellentétében” rejtőzködő kinyilatkoztatása a kereszten valósult meg tökéletesen, ez mindnyájunk számára olyan tükör, amely egyszerre megriaszt és megvigasztal.

A sorozat további előadásai: február 10-én *A testté léte misztériuma* (dr. Reuss András); március 10-én *A keresztfa titka* (Véghegyi Antal); április 14-én *A feltámadás és az új élet csodája* (Rözsse István); május 12-én *A kereszt formájú egyház titka* (Böröcz Enikő); június 9-én *A végidő titka* (Ittész János).

■ IFJ. DR. FABINY TIBOR

Korhatár nélkül – KISS KLÁRA felvétele

HETI ÚTRAVALÓ

Nem a magunk igaz tetteiben, hanem a te nagy irgalmadban bízva visszük eléd könyörgéseinket. (Dán 9,18)

Hetvened hetében az *Útmutató* reggeli igéi Urunk munkájáról és a mi jutalmunkról tanítanak. A böjtelő Dániel bűnvalló imádságával (lásd vezérigénk első felét) így kezdődik: „Istenem, fordítsd felém füledet, és hallgass meg! Nyisd ki szemedet, és lásd meg: milyen pusztulás ért bennünket és azt a várost, amelyet a te nevedről neveztek el!” Jézus a béke városába való bevonulása előtt is munkásokat hív a mennyek országának szolgálatára, ahol ugyanannyi a jutalma mindenkinek. Az örök élet nem fizetség, hanem Isten kegyelmi ajándéka. A Gazda, „pedig így felelt egyiküknek: Barátom, nem bánok veled igazságtalanul” (Mt 20,13). „Mert itt megszűnik minden érdem, s egyedül Isten kegyelme dönt, hogy az elsőből esetleg utolsó, s az utolsóból első legyen” – tanít Luther. Pál szolgálata közben így versenyez a hervadhatatlan korszorúért: „Én tehát úgy futok, mint aki előtt nem bizonytalan a cél, úgy öklözök, mint aki nem a levegőbe vág.” (1Kor 9,26) Jézus munkája az, hogy elhozza Isten országát, az örök életet jelentő üdvösséget minden óréa igazán kíváncsi, bűnös Zákeusnak: „Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet.” (Lk 19,10) Ezt tette a damaszkuszi úton is, amikor találkozott az őt üldöző (kergető) Saullal, aki pálfordulása után azt kérdezte: „Mit tegyek, Uram?” (ApCsel 22,10) Pál is beállt az Úr szőlőjébe dolgozni, és a pogányok apostola lett, akiket a Zsidókhoz írt levél – számunkra ismeretlen – szerzőjével összhangban tanított: „Ügyeljete arra, hogy senki se hajoljon el Isten kegyelmétől...” (Zsid 12,15) Ő ezért az apostoli szolgálatért találta meg a megtérés útját; mi se legyünk Ézsauk! Ez a vendéglátók jutalma: Jézus tanítványainak, a kicsinyeknek a befogadása Istennek a szívünkbe való befogadását jelenti, és „senmiképpen sem fogja elveszíteni jutalmát” (Mt 10,42), az örök életet az, aki maga is az ő tanítványa, hűséges követője lett. Pál ugyanezt állítja: Isten munkatársai szolgák, akik által sokan hívőkké lettek, „...és mindegyik majd a maga jutalmát kapja fáradozásához méltóan” (1Kor 3,8), hasonlóan a szőlőmunkásokhoz. Jézus munkája az volt hívő előtt, hogy megtisztította a templomot, mert az Atyja háza „iránt érzett féltő szeretet” emésztette. Három nap alatt felépítette testének templomát, „azután feltámadt a halálból”, és ez lett a legnagyobb jutalom mindazok számára, akik „hittek az Írásnak és a beszédnek, amelyet Jézus mondott” (Jn 2,17,22). Az üdvösség nem emberi tulajdonságoktól függ, hanem a Krisztusba vetett hit által igazulunk meg. Pál e hét lelki útrafalóját így foglalja össze: Istenünk „munkája az, hogy ti a Krisztus Jézusban vagytok. Őt tette nekünk Isten bölcsességé, igazságá, megszentelődéssé és megváltássá” (1Kor 1,30). S a mi földi jutalmunk, hogy dicsekedhetünk az Úrral, példáulú ekképpen: „Az Urat áldom én, / Ő üdvösségem, éltém.” (ÉÉ 250,2)

■ GARAI ANDRÁS

Az Úr a megtört szív egyetlen menedéke

EVÉLET LELKI SEGÉLY

▶ „Férjem súlyos beteg. Jelenleg az intenzív osztályon fekszik, azt mondják, hogy csupán hetei lehetnek hátra. Fiaink – az egyik tizenhárom, a másik nyolcéves – nagyon hiányolják őt. Annak ellenére, hogy nem tudják, mi a végső diagnózis, szinte vigasztalhatatlannak. A nagyobbik egyre jobban bezárkózik, a kicsi rengeteget sír. Én naponta járok be a kórházba látogatni, és el sem tudom képzelni, hogy mi lesz akkor, ha bekövetkezik a legrosszabb. Eddig tartottam magam előttük, de már nem bírom sokáig. Teljesen tanácstalan vagyok.”

Kedves Éva! „Jó az Úr! Menedék a nyomorúság idején, gondja van a hozzá jólyamodokra.” (Náh 1,7) Életének ebben a válságos időszakában nem jelent vigaszt a simogató emberi szó – talán ideig-óráig enyhülést hoz a környezetében élők együttérzése, de csak Istennél csendesül el a lelkünk igazán! Ezért szeretném a próféta szavával az Úrhoz hívogatni. Ne próbálkozzon azzal, hogy valami sziszifuszi erőfeszítéssel egyedül birkózik meg élete tragédiájával. Ez képtelenség. De még ha sikerülne is a tudatalattijába üzenni félmét és fájdalomát, egy napon előjöhettek onnan, hogy romboló munkájukat beteljesítsék. És mi lesz a fiaikkal? Rajtuk hogyan segíthet, ha feldolgozatlanul elraktározta a szenvedést hozó eseményeket?

Az Úr a megtört szív egyetlen menedéke, és nem hagyja magára azt az embert, aki benne bíz. Nem mindig azt a megoldást kínálja, amelyet várnánk tőle. De megmutatja a menekülés útját.

Éva, kérem, bizzon az isteni gondviselésben, és merjen sírni! Otthon is, nappal is engedjen szabad folyást érzelmeinek. Gyermekei közül is az fogja a fájdalmát könnyebben feldolgozni, amelyik sírni tud. Esetleg együtt sírni, szorosan összebújva Őnnel. A sírásban feldolgozódik az a szorongás és feszültség, amelyet gyermekei akkor is megéreznek, ha Őn „tartja magát”. Ha nem mondta is el nekik a szörnyű diagnózist, úgy gondolom, hogy bennük már felmerült fenyegető lehetőségként édesapjuk halála.

Úgy érzem, eljött annak az ideje, hogy beszéljenek arról, hogy ez a súlyos állapot bizony ilyesmivel is fenyegethet. Az Őn természetes, nyitottságot sugalló viselkedése ad érzelmi biztonságot gyermekeinek. És ez az, amire a legnagyobb szükségük van! Ez az a magatartás és légkör, amelyben megkezdődhet egy őszinte beszélgetés a fájdalmas dolgokról. Leveléből nem derül ki, hogy szoktak-e együtt imádkozni a gyerekekkel beteg édesapjukért. Sokat segít az, hogyha együtt viszik félelmüket az Úristen elé. Hiszen a közös imádság után bizonyára fognak tudni beszélgetni a halál utáni életéről. Természetesen csak az a szülő tudja gyermekének a figyelmét a halált legyőző Krisztusra irányítani, akinek a szívében él a feltámadás hite és az örök élet váradalma.

Sajnos emberi életünkhez hozzátartozik a veszteség. Ha azonban a hit erejével szívünkbe zárjuk előrement szereteteinket, ha továbbra is naponta imádkozunk értük, és ha hisszük, hogy egyszer majd találkozunk velük, akkor nem ejt-het szívünkön halálos sebeket a gyász.

Szeretettel javaslom, hogy azért legyenek bizakodóak! Könyörögjenek kedves férje felépüléséért! Számptalan esetben meggyógyultak már olyan betegek, akikről az orvostudomány lemondott. „Szenved-e valaki közöttetek? Imádkozzék! Öröme van-e valakinek? Énekeljen dicséretet! Beteg-e valaki közöttetek? Hívassa magához a gyülekezet véneit, hogy imádkozzanak érte, és kenjék meg olajjal az Úr nevében. És a hitből fakadó imádság megszabadítja a szenvedőt, az Úr felsegíti őt, sőt ha bünt követett is el, bocsánatot nyer.” (Jak 5,13–15)

Fontos, hogy lelkipásztoralás is megossa lelki terheit, aki felkerekeli a kórházban kedves férjét, és felkínálja számára az úrvacsora szentségét. A lélek dolgát mielőbb el kell rendezni! Ha a drága édesapa lelkében megbékülve távozik el az örökkévalóságba, az azt maradtak számára is vigaszt jelent majd. Figyelmébe ajánlom, amit nagyobbik fiáról írt: míg a síros, érzelmi-leg felszabadultabb kicsi könnyebben dolgozza fel a fájdalmas eseményeket, addig az idősebbik veszélyben van. Nem jót sejtet a hallgatás, a befelé fordulás, a történések látszólagos hártása. Később váratlanul törhet fel lelkéből az elfojtott bánat, és az Istennel és az Őnnel való jó kapcsolatot is megromthatja. Beszélgessenek többit, forduljanak a Szentírás világosságához! Olvasásra ajánlom: Zsolt 27,1–6; 1Tessz 4,13–18; Fil 4,19; Péld 3,5–6; Mt 6,25–34.

Az Úr legyen Önökkel, és erősítse meg lelküket! Imádságos szeretettel:

■ SZÓKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelleggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

Pályázat iskolaigazgatói állások betöltésére

A Magyarországi Evangelikus Egyház Országos Presbitériumának megbízásából a MEE Oktatási és Iskolai Osztálya (1085 Budapest, Üllői út 24.) meghirdeti az alábbi iskolaigazgatói állásokat:

- Budapest-Fasori Evangelikus Gimnázium (1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.)
- Az Evangelikus Egyház Aszódí Petőfi Gimnáziuma és Kollégiuma (2170 Aszód, Révész u. 34.)
- Bonyhádi Petőfi Sándor Evangelikus Gimnázium és Kollégium (7150 Bonyhád, Kossuth L. u. 4.)
- Nyíregyházi Evangelikus Kossuth Lajos Gimnázium (4400 Nyíregyháza, Szent István u. 17–19.)

Képesítési és egyéb feltételek a Magyarországi Evangelikus Egyház közoktatási intézményeiről szóló törvénynek megfelelően:

- egyetemi szintű pedagógus-oklevél,
- legalább öt éves pedagógusi vagy egyetemi oktatói gyakorlat vagy
- evangelikus lelkész végzettséget igazoló oklevél és legalább öt éves, közoktatási intézményben szerzett oktatói, hitoktatói gyakorlat,
- keresztény elkötelezettség,
- evangelikus vallás,
- konfirmáció, lelkészi ajánlás,
- vezetői képességek megléte.

Juttatások, illetmény, pótlék, egyéb információk:

Az állások elfoglalásának ideje: 2005. augusztus 1.

A megbízás hatévű időtartamra szól.

A pályázat benyújtásának határideje: az OM-közlönyben való megjelenésétől számított 30 nap.

A pályázat elbírálásának határideje: 2005. május 31.

Juttatások a közalkalmazotti törvénynek megfelelően.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó jelenlegi munkahelyét, beosztását, önéletrajzát, részletes szakmai életrajzát, az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programját, szakmai helyzetelemzésre épülő fejlesztési elképzelését.

A pályázathoz mellékelni kell a pályázó legmagasabb iskolai végzettségét igazoló irat (iratok) hiteles másolatát, érvényes erkölcsi bizonyítványt, lelkészi ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől, lelkész esetében az illetékes püspöktől.

Felvilágosítás a részletes pályázati feltételekről:

Magyarországi Evangelikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztály, Mihályi Zoltánné osztályvezető (1085 Budapest, Üllői út. 24., tel: 1/429-2035).

Postacím: Magyarországi Evangelikus Egyház Oktatási és Iskolai Osztály, Mihályi Zoltánné, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Kérjük, a borítékra írják rá az intézmény megjelölésével: „Igazgatói pályázat”.

Segélyszervezetek az interneten

► A karácsonyi délkelet-ázsiai szökőár óta reflektorfényben vannak a segélyszervezetek. Nap mint nap hallani a legkülönbözőbb kezdeményezésekről, adománygyűjtésekről, segélyvonalokról. E szervezetek állandóan jelen vannak a médiában: folyamatosan, első kézből küldik tudósításaikat a katasztrófa helyszínéről. Aki pedig a részletekre kíváncsi: nézze meg az interneten!

A világháló óriási lehetőséget hozott a nonprofit szervezeteknek: kevés befektetéssel is megvalósítható a hatékony reklám, a folyamatos elérhetőség és a „fund-raising”, azaz anyagi támogatások gyűjtése. A segélyszervezetek élnek is ezzel: igyekeznek honlapjukon minél szélesebb körű tájékoztatást nyújtani, amely vonzza az érdeklődőket. Sok aktuális hírt, képeket és beszámolókat, tudósításokat láthatunk ezeken a honlapokon a legkülönbözőbb segélyakciókról. Tegyük egy virtuális kirándulást a legismertebb karitatív szervezetek oldalain!

Talán a legismertebb Magyar Ökumenikus Segélyszervezet honlapja (www.okumenikus.hu), ahol fontos hírként szerepel az országos egyházi segélyakció, melynek keretében a református és az evangélikus egyház ajánlotta fel a gyülekezetek egyik januári vasárnapjának perselypénzét a szökőár károsultjainak megsegítésére. Ugyanitt olvashatunk arról, hogy a szervezet Srí Lanka mellett Indonéziában és Indiában is próbál segítséget nyújtani, továbbá hogy az adományok az interneten keresztül is eljuttathatók a segélyszervezethez. Az on-line adományozás lehetőségével mindazok élhetnek, akiknek van bankkártyájuk: biztonságos internetkapcsolatot használva néhány gombnyomással elküldhető a kívánt összeg. Ha valaki támogatni szeretné a szökőár pusztította terület helyreállítását, az újjáépítési jegyek szintén megvásárolhatja a világhálón. Aki többet szeretne tudni a szervezetről,

munkájáról, érdemes körülnéznie a honlapon, hiszen tucatnyi segélyakció zajlik, melyekről alig hallunk. Kárpátaljától Szudánig, magyar iskolások zsebpénzgyűjtésétől a grozniji árvaház támogatásáig rengeteg mindenről olvashatunk a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet honlapján.

Az internet nem ismer határokat: csak egy kattintás, és a Német Evangélikus Diakónia (www.diakonie.de) honlapján találhatjuk magunkat. Részletesen olvashatunk a katasztrófasegély-részleg (Diakonie Katastrophenhilfe, www.diakonie-katastrophenhilfe.de) munkájáról, amely a szökőár utáni gyors segítség után most már a hosszú távú feladatokat készíti elő: az újjáépítés verejtékes feladatán

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Babics Csaba és Bogdányi Gábor

dolgozik. Tovább kalandozva eljuthatunk akár az UNESCO honlapjára is (www.unesco.org), ahol pedig a szökőár-előrejelző rendszer kiépítésére vonatkozó világméretű stratégiát készítik elő.

Ha érdeklődésünk további kalandozásokra indít, érdemes meglátogatnunk a Baptista Szeretetszolgálat (www.hbaid.org) honlapját, ahol a colombói magyar árvaházról és a jelképes örökbefogadási programról olvashatunk. Ne feledkezzünk meg a Katolikus Karitásról (www.caritas.org.hu), a Magyar Máltai Szeretetszolgálatról (www.maltai.hu) és a Magyar Vöröskeresztről (www.voroskereszt.hu) sem, hi-

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Céltévesztés

Az Evangelikus Élet 2005. január 9-i számában a Szembesítés című írásban a következő kijelentéseket olvashatjuk dr. Frenkl Róbert országos felügyelő és orvos tollából: „... a dohányzás nem bűn, de feltétlenül véték...” „Az alkoholbetegség sem bűn, hanem betegség...” „Rendpártiság, a rabság bűnnek minősítése, elítélése – vagy Krisztus követése, közösségvállalása a betegségben, nyomorúságban lévőekkel és aktív terápia eszköze?”

Evangélikus újságunkban nem jelenhetnek meg ilyenféle tévedések, csúsztatások. Amikor egész társadalmunk szenved a libertinizmusból fakadó élvhajhásztól és a családok ezreit tönkretévő szenvedélybetegségektől, akkor egy keresztény lap nem szállhat szembe a bibliai igazságokkal.

A Szentírás szerint a bűn fogalom egyik alapvető jelentése a *céltévesztés*.

Igen, az alkoholizmus és a dohányzás céltévesztés, tékozlás, bűn saját magunk és környezetünk ellen. A bűn az, ami sérülést, fájdalmat okoz. Természetesen van a szenvedélyeknek előzményük, még inkább következményük és betegségjellegük is. De mi nem ateista szaklap vagyunk, hanem evangéliumi újság, mondhatnám szöszék. Az alkoholizmus és a dohányzás orvosi, biológiai szempontból betegség, de teológiai szempontból bűn. A „rendpártiság”, a szeretetlen kódobálás nem egyenlő az isteni szeretetből fakadó igazsággal, intéssel. Igazság nélkül a szeretet csupán kegyes maszlag, de igaz az is, hogy szeretet nélkül az igazság ölni is tud.

Felügyelő úr ír arról is, hogy a gyógyításban elengedhetetlen „az evangélikus ereje”. Az evangélikus ereje pedig abban van, hogy a Szentlélek elvezet a bűn felismerésére, kivezet saját magunk bolondításából, a félbeszélésből; a bűnt bűnnek mondja, és hirdeti a bűnből való szabadulást, a bocsánatot és az újonnan születést. Ha nem beszélünk bűnről, akkor nincs ereje az evangéliumnak!

Hogyan képzeljük el az ilyen liberális „evangélikus erejét”? „Testvér, Isten megbocsátja a betegségedet”? Azon kellene elgondolkozni, hogy valóban a szeretetből fakadó bűn relativizálása. Például ha egy orvos a tüdőrákot rosszul diagnosztizálja, az a beteg halálát okozhatja.

SZEVEÉNYI JÁNOS missziós lelkész

Elgondolkodtam a kritikán, és a következőkre jutottam. Nincs kétféle – orvosi és egyházvezetői – véleményem. Betegségnek tartom a függőséget, legyen szó a dohányzásról, az alkoholizációról vagy a kábítószer-élvezetről. Nem hiszem, hogy ez utóbbi eleve bűn, a dohányzás pedig nem. Mindegyik súlyos népegészségügyi gond, de más-más terápiát igényel. Az evangélium gyógyító erejét, az egyházi személyek és intézmények missziói feladata a népegészségügyi programokban való részvétel.

Ami a bűn kérdését illeti, egyfelől kétségtelen, hogy a Tízparancsolat végletekig tágítható. Ne dohányozz! Ne igyál! Ne drogozzál! Ne válj el...! Másfelől magam az újszövetségi két nagy parancsolatot tartom alapvetőnek: az ezek elleni vétség a bűn, minden egyéb ebből következik. Azaz az Istentől való elszakadástól, az istentelenségtől és a szeretetlenségtől. Lehet a bűn következményét is bűnnek minősíteni. Többnyire ez igaz is – a drogfüggés esetében olyanira, hogy a civil állam törvényei is üldözik ezt a cselekményt, de mindez nem visz a megoldás irányába. A következményes bűnök üldözése csak tüneti kezelést jelenthet; gyógyulást csak az oki terápia, az Úristenhez való megtérés, az ő kegyelme és ennek következtében az embertársaink iránti szeretet, a tehervállaló életvezetés nyújthat.

DR. FRENKL RÓBERT

A menyasági koldus

► A médiában sokszor olvashatunk, hallhatunk arról, hogy mi, magyarok nem tartozunk a vidám természetű népek közé. Ez igaz is meg nem is. Újságjainkban valóban nagyon kevés a vidám, jókedvre derítő írás, az alábbiakban ezért egy ilyet tesztek közzé. A derűt fakasztó mese a Székelyföldön, a Menyasság nevű faluban született.

Volt egyszer egy koldus. Elment a szomszéd faluba koldulni. Bement egy házba. Csak az asszony volt otthon. Kérdezte az asszony a koldustól:

– Hová való, öregapám?
Mondja a koldus:
– Menyassági vagyok.
Az asszony úgy értette, hogy „mennyorsági”.
Kérdezi az öregot:
– Ismeri-e az én kedves első uratam?
– Hogyne ismerném. Olyan nyomorult szegény. Rongyos a ruhája, a csizmája is lukas...
– Adok magának ruhát, csizmát... Elvinné-e neki? – kérdezi az asszony.

– Elviszem én szívesen – mondja a koldus.

Az asszony bement a tisztaszobába, kinyitotta a szublót fiókját, egy abroszba becsomagolta második férjének a vőlegényi ruháját, ingjét, csizmáját, kalapját, s odaadta a koldusnak, hogy adja át az ő első férjének. A koldus a vállára vette a batyut, s elindult vele.

Amikor az ura megjött a határból, az asszony mondja neki, hogy itt volt egy koldus a mennyorságból.

– Elmondta nekem, hogy milyen rongyos az én első férjem – mondja az asszony az urának. – Ne haragudjon kend, mert összecsomagoltam a vőlegé-

ny ruháját... s odaadtam neki, hogy adja át az első férjének.

Az ember tudta, hogy a koldus becsapta a feleségét, gyorsan lóra ült, s megindult utána. Közeledett a falu széléhez, az erdőhöz. Amikor a koldus meglátta őt, a batyut gyorsan betette egy bokorba. Odaér az ember. Kérdezi az öregot:

– Nem látott erre menni egy koldust nagy batyuvál?

– Ezen az ösvényen ment be az erdőbe – feleli az öreg.

Arra lóval nem lehet menni, hát az ember megkérte, hogy vigyázzon a lovára, míg visszajön. Jött is nemsokára batyut nélkül. Nézi: a lóva meg az öreg sehol. Szomorúan bandukolt hazafelé. Kérdezi tőle az asszony:

– Mi a baj, hogy ilyen szomorú?

– Nincs semmi – mondja az ember –, csak lovat adtam alája, hogy gyorsabban érjen a mennyorságra.

■ HERNÁD TIBOR

Istenhívó lett az ateizmus bajnoka

Istenhívó lett egy brit filozófiaprofesszor, aki több mint fél évszázadon át az ateizmus harcos védelmezője volt. A 81 éves Anthony Flew brit filozófiaprofesszor, akinek megrogzított elve volt, hogy az istenhit tévedés, egy videofelvétel elismerte, hogy valamiféle felsőbbrendű intelligencia vagy őselv alkothatta a világegyetemet.

„Egy szuperintelligencia az egyetlen jó magyarázat az élet eredetére, valamint a természet összetettségére” – jelentette ki a professzor, aki önmagát olyan deistának nevezte, mint Thomas Jefferson, az egykori amerikai elnök, akinek istene nem vett részt aktívan az emberek életében.

A filozófus 1950-ben tette le először névjegyé a *Teológia és hamisítás* című cikkével, amelyben a C. S. Lewis író és

keresztény gondolkodó által vezetett oxfordi vallásos hetilap, a *Socratic Club* cikkére reagált. Flew éveken át az oxfordi, az aberdeeni, a keele-i és a readingi egyetemen, amerikai és kanadai előadásain, könyvekben, cikkekben, vitákban azt hirdette: nincsen bizonyíték Isten létezésére. Jelenlegi megállapításaihoz fokozatosan jutott el az elmúlt hónapokban.

Felfedezte-e a tudomány Istent? című videofelvételében rámutatott: még a DNS-kutatások által kimutatott rendkívül bonyolult életfolyamatok is arra utalnak, hogy részt kellett vennie valami különleges intelligenciának az élet megteremtésében.

Flew pálfordulásának első jele a *Britain Philosophy Now* című folyóirat augusztus-szeptemberi számában megjelent

levele volt, amelyben kifejtette: „Immár igen nehézé vált az első szaporodó organizmus kifejlődése naturalisztikus elméletének felépítése.”

A levélben Gerald Schroeder izraeli ortodox zsidó orvosnak az *Isten rejtett arca* és Roy Abraham Varghese görög katolikus kutató a *Világ csodája* című tanulmányában kifejtett nézeteire hivatkozott.

Hivatalosan azonban új könyve, az *Isten és filozófia* előszavában ismerte be új hitvallását. „Egész életemben Platón *Szokratész védőbeszédjének* elve vezérelt: kerésk a bizonyítékot, bárhová is vezet” – írta, hozzátéve, hogy tisztában van vele, sokaknak csalódást okoz majd. Flew kétli, hogy a darwini evolúciós elmélet megmagyarázná az élet eredetét.

► MTI

Pályázat az evangélikus gyülekezetek informatikai felszereltségének támogatására

Az Országos Közgyűlés által elfogadott 2005. évi költségvetés alapján a Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezetei a következő eszközökre pályázhatnak 10% önrész vállalásával:

- asztali számítógép,
  - multifunkciós nyomtató/fénymásoló,
  - projektor (videó-számítógép kivetítő),
  - notebook (hordozható számítógép).
- Ezeket túl rendelkezésre áll két használt konfiguráció, melyeket a 2002-es, illetve a 2003-as pályázat feltételeit nem teljesítő gyülekezetek adtak vissza:
- használt konfiguráció (asztali számítógép + multifunkciós eszköz) – önrész nélkül pályázható.

A fentiek bármely kombinációja is megpályázható, de mindegyik eszközökből csak egy darab.

A pályázat célja korszerű ügyviteli és kommunikációs rendszer kialakítása egyházunkban és ennek keretében azoknak az egyházközösségeknek infrastruktúrával való felszerelése, amelyek nem rendelkeznek saját iroda- és számítástechnikai eszközökkel, illetve amelyek eszközei elavultak, és a gyülekezet anyagi erejéből nem telik beszerzésre.

Az elnyerhető eszközök beszerzése központilag történik egységes konfiguráció alapján, a pályázatról történő döntést követően. Ezért az eszközök pontos konfigurációja a pályázat kiírásának időpontjában még nem ismeretes. Biztosíthatjuk azonban a pályázókat, hogy a korábbi évekhez hasonlóan márkás eszközöket szerzünk be, három év helyszíni garanciával.

A sikeres pályázókat értesítjük a döntésről, eszközeiket a beszerzést követően vehetik át (előreláthatólag június folyamán). Kérjük, ne nehezítsék munkánkat a folyamatos kérdészköddéssel és sürgetéssel! Amint rendelkezésünkre állnak az eszközök, értesítést küldünk. Nem pályázhatnak egy adott kategóriára azok az egyházközösségek, melyek rendelkeznek három évnél nem régebbi eszközzel (értelemszerűen a pályázati kategóriától függően).

A pályázatokat február 20-ig (postai bélyegző dátuma) kérjük postai úton beküldeni a következő címre: Országos Egyházi Iroda, 1085 Budapest, Üllői út 24. Kérjük, a borítékra írják rá: „Számítógép-pályázat”. Benyújtandó a pályázati űrlap és mellékletei öt példányban. A határidő után érkező, illetve hiányos (az űrlapot mellőző) kérvényeket nem bíráljuk el.

A pályázati űrlap és mellékletei letölthetők egyházunk honlapjáról (<http://www.lutheran.hu>), illetve kérésre az Országos Egyházi Iroda (telefon: 1/483-2260) postán megküldi őket.

HAFENSCHER KÁROLY igazgató
Országos Egyházi Iroda

„Teelés” Balatonszárszón 2005. február 11. és 13. között

A balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Misszió Otthon szeretettel várja mindazokat, akik szívesen eltöltenének egy nyugodt, csendes, a tél szépségeiben gazdag hétvégét a Balaton partján. Reménység szerint addig befagy a tó, és lehetőség lesz kocsolyázásra is.

A hétvégi pihenésre február 11-én, pénteken a délutáni órákban várjuk a vendégeket. Péntek vacsorától vasárnap ebédig teljes ellátást nyújtunk a jelentkezőknek, ami felöltöknél összesen 5300 forintba, 14 év alatti gyermekeknek 3000 forintba kerül (3 év alatt ingyenes).

A jelentkezéseket február 6-ig várjuk a 20/824-3143-as telefonszámon.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Január 29-én, szombaton 18 órai kezdettel dr. Kovács László Attila kolozsvári egyetemi tanár ad **orgonaestet a zuglói templomban** (Bp. XIV., Lőcsei u. 32.). A műsorban elhangzanak D. Buxtehude, J. S. Bach, B. Britten, F. Mendelssohn-Bartholdy és Kodály Zoltán művei. A belépés díjtalan. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Szeretettel tájékoztatunk minden érdeklődőt, hogy a **pestszentlőrinci evangélikus templomban** folytatjuk a múlt évben megkezdett jótékonyági hangversenysorozatot. A január 30-án 16 órakor kezdődő zenés áhítaton dr. Kovács László Attila orgonaművész orgonál, igét hirdet Szirmai Zoltán esperes. Belépődíj nincs, adományokat köszönettel fogadunk a kolozsvári evangélikus templom értékes Walcker-orgonájának felújítására. A helyszín (Budapest XVIII. Kossuth tér 3.) megközelíthető a 3-as metró Határ úti állomásától az 50-es villamossal, a 12. megállónál kell leszállni.

Az **Evangélikus Külmisziói Egyesület és a kelenföldi gyülekezet** január 31-én, hétfőn 17.30-kor tartja legközelebbi összejövetelét a XI. kerület, Bocskai út 10. szám alatti tanácsteremben. Előadást tart ifj. dr. Fabiny Tibor egyetemi tanár **Kegyeségi irányzatok az Egyesült Államokban** címmel. Az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel vár a kelenföldi gyülekezet és az EKME vezetősége.

Menyessné Uram Zsuzsanna gyórsági lelkésznek és Menyess Gyula püspöki titkárnak 2005. január 13-án Győrött megszületett András nevű harmadik gyermeke. A család ezúton is köszöni mindazok szeretetét, akik imádságban gondoltak rájuk.

Az **Evangélikus naptárban** megjelent adatok helyesbítése:

Ózdi Evangélikus Egyházközség: 3600 Ózd, Damjanich út 152. A telefonszám: 48/473-708; e-mail cím: ozd@lutheran.hu.

Nagysimonyi Evangélikus Egyházközség: 2005. január 15-től az új telefonszám: 20/824-7993. A korábbi vezetékes szám megszűnik.

Következő számunk tartalmából

„A Heti hetes című televíziós műsor sztárjai jól eléledtek azon, hogy az evangélikus püspök-elnök karácsonyi prédikációjában érinteni merje az abortusz kérdését.”

► Fabiny Tamás:
Klerikális reakció és sekrestyekereszténység

Az **Evangélikus Hittudományi Egyetemen** a 2004/2005. tanév tavaszi szemeszterében is folytatódik a **Teológiai továbbképzés egyházi iskolákban és óvodákban dolgozó pedagógusok részére** elnevezésű pedagógus-továbbképzési program. A négy féléven át tartó, százhusz óras képzésbe új résztvevők is bekapcsolódhatnak. Jelentkezési határidő: február 1. Bővebb információ kapható, és jelentkezési lap igényelhető a teologia@lutheran.hu e-mail címen, valamint az Evangélikus Hittudományi Egyetemen: 1141 Budapest Rózsavölgyi köz 3. Tel.: 1/469-1050; fax: 1/363-7454.

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok, villámvédelmi rendszerek tatarozása, újak építése. Megkeresésre referencialistát küldünk. Bede László ép. ip. vállalkozó. 6000 Kecskemét, Győzelem u. 6. Tel.: 30/943-5089.

Az égre mutató kereszt alatt a templomtorny legszébb díszje a toronyóra. Ön-nél működik? Toronyóra-, harangjáték-, haranglengető-, vezérlőóra-készítés, -javítás. 5 év garancia. Konkoly Művek Toronyórágyára, 1102 Budapest, Állomás u. 14., telefon: 1/260-7065, 30/949-2915.

55 nm-es lakás kiadó Csepelen. Érdeklődni lehet: 1/378-0859.

Csepeli zöldövezetben másfél szobás, bútorozott, 5. emeleti lakás tulajdonostól 50 E Ft + rezsiért február 1-jétől kiadó. Érd.: 18 óra után 20/983-7602; 70/522-5215; 1/410-7741.

39 éves tanítónő keresi párját házasság céljából. „Reménység” jeligré.

Keresem független, őszinte, nem dohányzó (max. 42 éves) társam, aki családot alapítana. 37/163/59, nyugat-dunántúli megyeszékhelyen élő óvónő várja válaszd „Fényképnek örülnék” jeligré.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Siess segítségünkre! Váltás meg minket irgalmadból! Zsolt 44,27 (Kol 1,13–14; Mt 20,1–16a; 1Kor 9,24–27; Zsolt 18,1–20) Mennyi jalkiáltás száll Istenhez csak egyetlen nap során is! Földrengés, szökőár, halál, romok, végtelen szenvedés képei töltötték meg szomorú tartalommal a zsoltáros panaszát ezekben a hetekben. Hogyan is vigasztalhatjuk egymást? A hit erejével: Isten meghallgatja a hozzá kiáltót. Jézus azért jött erre a világra, hogy ne a halálé, a nyomorúságé, a pusztulásé legyen az utolsó szó, hanem az életé, a megváltásé, a feltámadásé!

Hétfő

Megalázza a kevély tekintetű embert, a halandók nagyságát porba hajtja. Csak az Úr magasztaltatik föl azon a napon. Ézs 2,11 (Lk 18,14; Lk 19,1–10; Lk 7,1–10) Már nálunk is sorra jelennek meg az „ötven legiskerezebb”, a „száz leggazdagabb”, a „világban leghíresebb” stb. halandók nagyságát népszerűsítő folyóiratok. Ideje, hogy elgondoljunk Ézsaiás szavain: ne a világ által élénk tartott tükörben tetszelegjünk. Igaz képet Isten igéje tart élénk, és nem megalázott állapotunkban telik öröme! Ha rábízunk magunkat, ő formálja életünket a ma kezdődő héten is.

Kedd

Énekeljétek az Úrnak, dicsérjétek az Urat, mert kiragadja a szegény ember életét a gonoszok hatalmából! Jer 20,13 (Lk 19,37; Zsid 12,12–17; Lk 7,11–17) Egy „szürke”, januári hétköznap. Maradt-e valami az ünnepek tartalékaiból, erőforrásaiból? Van-e okunk ma hálát adni? Pesszimista módon sok ember a „Hogy vagy?” kérdésre csak hümmög: „Megvagyok...” A hívó ne így tegyen! Merjünk örülni – hitvallás ez is!

Szerda

Te, Uram, az igazságot nézed. Jer 5,3a (Jn 3,21; Mt 10,40–42; Lk 7,18–23) De hogyan ismerhetjük meg mi az igazságot? Egyáltalán kell-e nekünk az igazság? Sokan cinikusak evvel kapcsolatban, mások pedig kényelmesebnek, biztonságosabbnak hiszik a maguk egyéni kis világnézetét (például: „a magam módján hívó vagyok” vagy „végül is jó ember vagyok, nem kell megváltoznom” stb.). A nagybetűs Igazság azonban nem megalkuvó, nem ember alkotta rendszer. Isten mutatja meg, s hogy lássuk, értsük, ismerjük, Jézusban testté lett mint út, igazság és élet.

Csütörtök

Ha nem hisztek, nem maradtok meg! Ézs 7,9b (ApCsel 14,22; 1Kor 3/1–3/4–8; Lk 7,24–35) Sok vitát kavart, hogy bekerüljön-e a keresztény gyökerekre való utalás az uniós alkotmány preambulumba. Az egységének, gazdasági erejének, hatalmának, jólétének örvendező kontinens igazán megszívlelhetné a próféta örökké aktuális figyelmeztetését! Milyen alapra épít a 21. század, milyen etikát ismer el és követ? S tudja-e, kinek tartozik számadással?

Péntek

Kiemelt életemet a sírből, ó, Uram, Istenem! Jón 2,7 (Mt 9,2; Jn 2,13–22; Lk 7,36–8,3) Még tizenkét nappal a szökőár után is találtak túlélt egy ház romjai alatt. Szó szerint a sírből emelték ki a fényre, az életre. Krisztus feltámadása által minden benne hívő ezt a csodát kapja ajándékba. Jézus kiemeli életünket a bűn szökőárja által ránk omasztott halálos hordalékok alól.

Szombat

Isten ajándékai és elhívása visszavonhatatlanok. Róm 11,29 (Ézs 41,9; 1Kor 1,26–31; Lk 8,4–15) „Visszavonásig érvényes” – igazolványokra, belépőkre, szerződésekre írt mondat. Valaki kiadta, s vissza is vonhatja. Ízlelgesünk hát a szót: visszavonhatatlan. Igen, kapunk egy küldetést, egy elhívást, sok talentumot, ajándékot Istenünktől, hogy éljünk vele, használjuk örömmel embertársaink javára és mindenekelőtt Isten dicsőségére.

■ KÓHÁTI DOROTTYA

Lelkészek evangélizációja az Északi Egyházkerületben (február 5., Miskolc)

- 10.00: Nyitó istentisztelet – Bozorády Zoltán püspökhelyettes
- 10.45: Előadás: A Szentlélek szerepe a lelkész szolgálatában (A spirituális töltődés fontossága) – dr. Fabiny Tamás egyetemi docens, tanszékvezető
- 11.30: Csoportmegbeszélés
- 12.30: Ebéd
- 13.30: Az evangélizáció egyik mai formája: Alpha-kurzus – Sándor Frigyes kerületi missziói lelkész
- 14.15: Fórum
- 15.00: Záró úrvacsorai istentisztelet – D. Szezik Imre püspök

Jelentkezési határidő: január 31.

Jelentkezni lehet az Északi Püspöki Hivatalnál levélben (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.), telefonon (20/8244-111), valamint e-mailben (north.district@lutheran.hu).

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból január 23-tól január 30-ig

VASÁRNAP

8.05 / Bartók rádió
Alföldy-Boruss Csilla játszik a kelenföldi református templom orgonáján (2004. október 16.). (60')

12.10 / Duna Tv
Élő egyház (30')

15.15 / mtv
Az Örmhír című evangélikus vallási félórában többek között a természeti katasztrófa sújtotta területek áldozataiért a Mátys-templomban tartott ökumenikus könyörgésről, valamint az ökumenikus imahétnek a Kálvin téri református templomban tartott nyitó istentiszteletéről láthatunk képes beszámolót. (30')

22.30 / PAX
Ébredés (magazinnász) (ZMC – 29')

CSÜTÖRTÖK

14.48 / Bartók rádió
Hangfelvételi ritkaságok. Carmina burana – részletek (20')

20.00 / Discovery
És eljött a világvége
Jól ismerjük a Bibliából Szodoma és Gomora történetét (1Móz 19,24–25). Amikor a kutatók felfedezték, hogy az ikerváros valóban létezett, megpróbálták a tudomány felől megközelíteni ezt a Szentírásban lejegyzett eseményt.

21.00 / HBO
Amaro atya bűne (argentin-francia romantikus dráma)
A frissen felszentelt papot egy mexikói kisvárosba helyezik. Amelíával való találkozása nagy próbatételt jelent az ifjú lelkész számára. (113')

HÉTFŐ

21.30 / Filmmúzeum
Eldorádó (magyar játékfilm, 1988)
Bereményi Géza rendező alkotásában Eperjes Károly alakítja Monori Sándort, „a piac királyát”, aki szerint akinek aránya van, mindene van. (99')

14.45 / Duna Tv
A világörökség kincsei.
A rilai kolostor (15')

20.00 / PAX
Rozetta
Egyházművészeti műsor. (ZMC – 35')

PÉNTEK

5.35 / mtv, m2
Hajnali gondolatok
Joób Máté evangélikus lelkészt hallhatjuk.

12.20 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (25')

16.35 / Filmmúzeum
Ördög vigye (magyar játékfilm, 1992)
Budapestre érkezik az ördög, hogy megszerezze egy magyar kutató, Jambus Ármin professzor találmányát, az életelixírt. (90')

23.00 / Bartók rádió
Rádiószínház – Káin
Lord George Gordon Byron misztériumjátékának rádióváltozata (60')

23.15 / Petőfi rádió
25. Jubileumi Kaláka folkfesztivál Miskolc, 2004. július 9–10.

KEDD

22.55 / Duna Tv
Aki szelet vet (amerikai játékfilm, 1960)
A filmben a bibliatudósként is híres közvadász, Brady és a híres védőügyvéd, Drummond (Spencer Tracy) csapatja össze. A vádlott az ember eredetének darwini tanát hirdette a déli kisvárosban. (123')

20.35 / PAX
Családfa
Evangélikus családi magazin, 3. rész (ZMC – 50')

SZOMBAT

6.30 / Petőfi rádió
A szeretet közösségei
Szalézi Szent Ferenc Társaság (30')

12.10 / Duna Tv
Isten kezében.
Magyar egyházak (30')

16.25 / PAX
Küldetésben
Sillye Jenő évek óta járja az országot és a határon túli magyarok lakta területeket saját szerzésű dicsőítő dalival. Küldetésének érzi, hogy olyanokhoz vigye el az igét, akik ritkán hallják Isten szavát az anyanyelvükön. (60')

7.00 / Rádió C (FM 88,8)
Evangélikus műsor
Fiataloknak szóló reggeli ébresztő az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében.

SZERDA

12.20 / Duna Tv
Isten kezében (ism.) (30')

13.00 / PAX
Istentisztelet
Győri János evangélikus lelkész életével példát mutatott mind a gyülekezet közösségének, mind pedig népes családjának. Ők készítettek sok szeretettel és tisztelettel édesapjuk portréját. (ZMC – 59')

15.40 / Bartók rádió
Hitélet és történelem
A szegedi fogadalmi templom (20')

19.00 / Filmmúzeum
Nem ér a nevem (magyar vígjáték, 1961)
A film parádés szereposztásában viszontláthatjuk a nemrég elhunyt, Kossuth-díjas Besenyei Ferencet is. (90')

VASÁRNAP

7.30 / Hallmark
Mária, Jézus anyja (amerikai filmdráma, 1999)
A szerető, gondoskodó és fia mellett mindvégig kitartó édesanya, Mária szemszögéből mutatja be a film Jézus életét, a születéstől az emberiség megváltásáig jelentő keresztalálíg és feltámadásig. (88')

9.25 / m2
Örmhír
Az evangélikus egyház műsora (ism.) (25')

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségi titkár: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztők: Győri Virág vez. szerk. (virag.gyori@lutheran.hu), Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu)

Rovatvezetők: Bogdányi Gábor – EvÉlet OnLine (gabobogdanyi@lutheran.hu), Hafenschker Károly ifj. – Liturgikus sarok (hako@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio Oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu)

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu)

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Matolcsy Miklós vezérigazgató E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2132 Ft, fél évre 4264 Ft, egy évre 8528 Ft, szomszédos országba egy évre 2900 Ft (108 euró), egyéb külföldi országba egy évre 3300 Ft (135 euró).

Csak a minden hónap 16-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu címre várjuk.

